

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

№ 167 (6850)

Laçında çalınan ilk
zəng, ilk çağırış

3

15 sentyabr 2023-cü il.
Qiyməti 60 qəpik

Düşənbədə Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları'nın 5-ci Məşvərət görüşü keçirilib

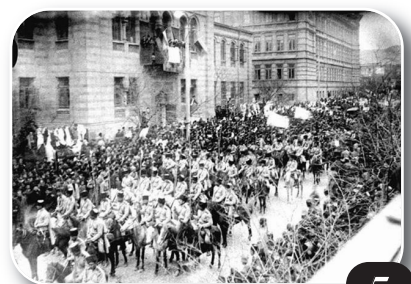
2

Marionetlərin xilası üçün vacib olan "SİLKƏLƏNMƏ"

4

Qafqaz İslam Ordusunun
zəfər yürüşünün zirvəsi:
1918-ci il 15 sentyabr

5

"Putin Qarabağın
Azərbaycan olduğunu
bir daha təsdiqlədi"

12

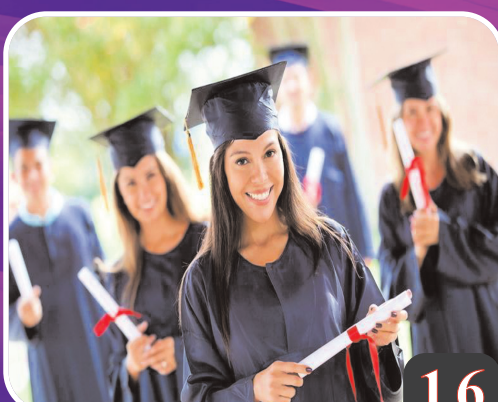
Tofiq Yaqublunu
danışdırən Sorosun
göstərişləridir

14

Dünya ictimaiyyəti belə dəfələrlə şahidi oldu ki, Ermənistanın baş nazirinə real vəziyyət, eləcə də məsələnin həlli başa salınsa da, ya bunu başa düşməyə çətinlik çəkir, başa düşə bilmir, ya da başa düşmək istəmir.

"Magistr
təhsili almaq
şərt deyil"

16

Sülhə və
hərbə
çapanlar

6

Düşənbədə Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları'nın 5-ci Məşvərət görüşü keçirilib

Dünən Düşənbədə Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları'nın 5-ci Məşvərət görüşü keçirilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev görüşdə fəxri qonaq qismində iştirak edib. Tacikistan Prezidenti Emoməli Rəhmon Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevi və digər dövlət başçılarını qarşılayıb. Tacikistan Prezidenti Emoməli Rəhmon qonaqları salamlayıb: "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, hörmətli İlham Heydər oğlu Əliyev sammitimizin işində fəxri qonaq qismində iştirak edir. Sizi salamlayıram."

Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev: "Fəxri qonağımızı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Heydər oğlu Əliyevi xüsusi olaraq salamlamaq istəyirəm. Qardaş Azərbaycanın liderinin iştirakı xalqlarımızın çoxəsrlik dostluq tellərinin və qarşılıqlı anlaşmanın hərtərəfli möhkəmlənməsinə yönəlmiş səmimi söylərinin göstəricisidir. Əminəm ki, bugünkü sammit həqiqətən əlamətdar olacaq və çoxplanlı əməkdaşlığımızın gələcək dinamikasını müəyyən edəcək."

strateji xarakterini bir daha təsdiq etdi. Tacikistan Prezidentinin Azərbaycana dövlət səfərini səbirsizliklə gözləyirik. Əminəm ki, səfər əlaqələrimizin daha da möhkəmləndirilməsinə xidmət edəcək. Bu fürsətdən istifadə edərək dost Tacikistan xalqını Müstəqillik Günü münasibətilə təbrik etmək istəyirəm.

Prezident İlham Əliyev görüşdə fəxri qonaq qismində iştirak edib

Qırğızıstan Prezidenti Sadır Japarov: "Fürsətdən istifadə edərək mən də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, hörmətli İlham Heydər oğlu Əliyevi salamlamaq istəyirəm."

Türkmenistan Prezidenti Sərdar Berdiməhmmədov: "İcazə verin, mən də Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları'nın Məşvərət görüşündə fəxri qonaq qismində iştirak edən hörmətli İlham Heydər oğlunu salamlayıram."

Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev: "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, hörmətli İlham Heydər oğlu Əliyevi bizim görüşümüzə görməkdən şadam. Sizin iştirakiniz region ölkələrinin Azərbaycan ilə dərin tarixi qarşılıqlı əlaqələrinin və əməkdaşlığın hazırkı yüksək səviyyəsinin daha bir təsdiqidir." Sonra Prezident İlham Əliyev çıxış edib.

-Hörmətli Emoməli Şaripoviç.

Hörmətli dövlət başçıları, əziz dostlar.

Əvvəlcə Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları'nın 5-ci Məşvərət görüşünün işində fəxri qonaq kimi iştirak etmək məqsədilə dəvətə görə Tacikistan Prezidenti, hörmətli Emoməli Şaripoviç Rəhmona təşəkkür etmək istədim. Eyni zamanda, bu tədbirdə Azərbaycanın iştirakına verdikləri dəstəyə görə hörmətli həmkarlarıma minnətdarlığımı bildirirəm.

Mən bu il qardaş Tacikistana ikinci dəfə səfər edirəm. Apreldəki dövlət səfərim, səfər çərçivəsində qəbul olunmuş qərarlar və imzalanmış sənədlər münasibətlərimizin

ləndirilməsinə xidmət edəcək. Bu fürsətdən istifadə edərək dost Tacikistan xalqını Müstəqillik Günü münasibətilə təbrik etmək istəyirəm.

Azərbaycanı və Mərkəzi Asiya ölkələrini xalqlarımızın çoxəsrlik qardaşlıq münasibətləri bağlayır. Ortaq mədəni köklər dövlətlərarası əlaqələrin möhkəm bünövrəsini təşkil edir. Otuz ildən artıqdır ki, biz müstəqil dövlətlər kimi həm ikitərəfli, həm çoxtərəfli formatda fəal şəkildə qarşılıqlı fəaliyyət aparırıq, bir-birimizin müstəqilliyini, suverenliyini və ərazi bütövlüyünü dəstəkləyirik, iqtisadi əlaqələri fəal şəkildə inkişaf etdiririk. Mərkəzi Asiya və Azərbaycan artan iqtisadiyyatı, demoqrafiyası və geosiyasi potensialı ilə dünya siyasətində strateji əhəmiyyətə malik olan vahid tarixi-mədəni coğrafi regiondur. Mən Məşvərət Şurasının işində ilk dəfədir iştirak edirəm və əminliyimi bildirirəm ki, regional əməkdaşlığın bu formatı ölkələrimizin və xalqlarımızın daha da yaxınlaşmasına zəmin yaradacaq.

Son iki il ərzində mən Mərkəzi Asiya dövlətlərinə doqquz səfər etmişəm. Bu müddət ərzində bütün qardaş dövlətlərin başçıları Azərbaycana dəfələrlə səfərlər ediblər. İlin sonuna qədər qarşılıqlı səfərlərin fəal dinamika davam etdiriləcək. İkitərəfli əməkdaşlığın mühüm meyarlarından biri qarşılıqlı ticarətin və sərmayələrin artımıdır. Sevindirici haldır ki, həmin iki istiqamət üzrə göstəricilər davamlı artıma malikdir. Keçən il Azərbaycanın Mərkəzi Asiya ölkələri ilə ticarət dövriyyəsi 3 dəfə-

dən çox, bu ilin 7 ayı ərzində isə daha 50 faiz artıb.

Birgə sərmayə fondları yaradılıb, növbəti 3 il üzrə 1 milyard dollardan artıq qarşılıq-

sonra istehsal olunan tanker və quru yükdaşıyan gəmilərin sayı bu gün ildə 6 gəmidən 10-15 gəmiyə qədər artacaq. Daha böyük həcmdə tranzit yüklərini cəlb etmək üçün tariflərin optimallaşdırılmasını, tənzimləyici və gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsini və ahəngdarlığını təmin etmək zəruridir. Tranzit daşımalarının şəffaflığının və daşıma prosesinin iştirakçıları üçün bərabər şərtlərin təmin edilməsində mühüm meyarlardan biri Şərq-Qərb nəqliyyat dəhlizinin rəqəmsallaşdırılmasıdır. Ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın yeni sahəsi fiber-optik infrastrukturun yaradılmasına yönəlmiş və üzərində fəal çalışdığımız "Rəqəmsal İpək Yolu" layihəsidir.

Hörmətli həmkarlar, bu il BMT-nin Mərkəzi Asiya Ölkələrinin İqtisadiyyatları üçün Xüsusi Proqramı – SPECA-nın yaradılmasının 25 ili tamam olur. Mən dəyərli dövlət başçılarına rəsmi dəvətləri göndərmişəm və bu ilin noyabrında Bakıda Sammitdə sizi görməkdən məmnun olaram. Bu gün keçirilən görüşə dəvətə görə bütün dövlət başçılarına bir daha təşəkkürümü bildirmək istəyirəm və Mərkəzi Asiyanın qardaş xalqlarına sülh, əmin-amanlıq arzu edirəm. Çıxışlardan

lı sərmayələrin həcmi razılaşdırılıb. Biz artıq sənaye əməkdaşlığı, maşınqayırma, avtomobil sənayesi, gəmiqayırma, kənd təsərrüfatı, xüsusən də pambıqçılıq, ipəkçilik, bağçılıq və heyvandarlıq sahələrində çoxsaylı layihələri həyata keçiririk. Mehmanxana işi və turizm sahəsindəki sərmayə layihələri ilk icra mərhələsindədir. Biz Mərkəzi Asiyadan olan şirkətlərin bu yaxınlarda Azərbaycanda yaradılmış Ölət Azad İqtisadi Zonasına marağını görürük.

Nəqliyyat və logistika sahəsi münasibətlərimizdə mühüm yer tutur. Azərbaycan Mərkəzi Asiya ölkələri üçün Türkiyə və Avropa bazarları istiqamətində etibarlı tranzit ölkəsidir. Əks istiqamətdə tranzitin əhəmiyyəti də az deyil. Mərkəzi Asiyadakı qardaşlarımız bilirlər ki, Azərbaycanın bütün nəqliyyat-logistika infrastrukturunu onlar üçün açıqdır.

Şərq-Qərb marşrutu ilə yükdaşımalarına artan tələbatı təmin etmək məqsədilə Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu tərəfimizdən müasirləşdirilir. Gələn il həmin yol ilə daşınan yüklərin həcmi 1 milyon tondan 5 milyon tona qədər artırılacaq. Buna paralel olaraq, Bakı Ticarət Limanının imkanları bugünkü 15 milyon tondan 25 milyon tona qədər artırılır. Azərbaycan Xəzərdə 50-dən artıq gəmidən ibarət ən iri ticarət donanmasına malikdir. Mərkəzi Asiya ölkələrindən yük göndərənlərin artan tələbatını nəzərə alaraq, biz gəmiqayırma zavodunun imkanlarının genişləndirilməsi üzərində fəal çalışırıq. Yeni sərmayə layihələri başa çatdıqdan

sonra BMT-nin Baş katibi Antonio Quterreşin videomüraciəti təqdim olundu. Daha sonra Məşvərət görüşünün Birgə Bəyanatı imzalanıb.

Həmin gün Düşənbədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Tacikistan Respublikasının Prezidenti Emoməli Rəhmon ilə təkbetək görüşü olub.

Prezident Emoməli Rəhmon:

-Hörmətli İlham Heydər oğlu, Sizi Tacikistanda salamlayıram. Elə bu yaxınlarda biz birlikdə Sizin Tacikistana dövlət səfərinizi həyata keçirdik. Sizə ölkəmizdə xoş vaxt keçirməyi arzu edirəm. Sammitdə - Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları'nın Məşvərət görüşündə iştirak etmək üçün dəvətimizi qəbul etdiyinizə görə sağ olun.

Prezident İlham Əliyev: Emoməli Şaripoviç, sağ olun. İlk növbədə, bu mühüm tədbirdə fəxri qonaq qismində iştirak etmək üçün dəvətinizə görə təşəkkürümü bildirmək istədim. Mən bunu çox yüksək qiymətləndirirəm. Belə mühüm tədbirdə iştirak etmək mənim üçün böyük şərəfdir və xüsusilə yenidən gözəl Düşənbə şəhərində olmaq xoşdur.

Prezident Emoməli Rəhmon: Sağ olun.

Prezident İlham Əliyev: Siz mənim çox uğurla və yaxşı nəticələrlə keçən dövlət səfərimi qeyd etdiniz. Mən dialoqumuzu davam etdirmək məqsədilə Sizin üçün əlverişli vaxtda Azərbaycana dövlət səfəri etməyinizlə bağlı artıq Sizə rəsmi məktub göndərmişəm.

Prezident Emoməli Rəhmon: Çox sağ olun.

Laçında çalınan ilk zəng, ilk çağırış

Sentyabrın 15-də respublikada Bilik Günü qeyd olunur. Bu, bütün ümum-təhsil məktəblərində yeni dərs ilinin başlanğıcıdır. Təbii ki, bu günü daha çox səbirsizliklə gözləyənlər bu il birinci sinifə gedəcək şagirdlər və I kursa qəbul olan tələbələrdir. Hər il ölkəmizdə Bilik günü böyük təntənə ilə qeyd olunur. (Əlbəttə ki, pandemiya ilə əlaqədar məlum səbəblər istisna olunmaqla). Ötən il sentyabrın 12-si gecə və 13-ü səhər saatlarında Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən törədilən genişmiqyaslı təxribatın qarşısı alınarkən onlarla hərbi qulluqçularımızın şəhid olduğundan ümumtəhsil məktəblərində "Bilik Günü" təntənəli şəkildə qeyd edilmədi. Bu il "Bilik Günü"ndə məktəblərdə ilk dərs "Heydər Əliyev Azərbaycanın xilaskarı və qurucusudur" mövzusunda həsr olunacaq. Vurğulayaq ki, 2023-cü il ölkəmizdə "Heydər Əliyev" ili çərçivəsində müxtəlif səpgidə tədbirlər keçirilir. Məktəblərdə ilk dərs günündə bu mövzuya müraciət edilməsində məqsəd şagirdlərdə vətənpərvərlik, dövlətçilik tərbiyəsi, eyni zamanda, müasir azərbaycançılıq ideologiyasının aşılınmasıdır.

Hər bir insanın həyatında bu günün özəl yeri var. Məktəb həyatına ilk çağırış, ilk zəng. Ömrün ən unudulmaz bir zamanına çevrilən bu zəngin sədası illər, qərinələr ötsə də, heç zaman unudulmur. Bu gün ölkəmizdə məktəbə qədəm qoyan hər bir məktəblinin keyfiyyətli və fasiləsiz təhsil alması üçün bütün imkanlar təmin edilib. Təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi üçün dövlətimiz tərəfindən yüksək şərait yaradılıb. Azərbaycanın dünyaya inteqrasiya olunduğu zamanda təhsilimizə yönəlmiş diqqət, məhz bu sahədə zamanın tələblərini ödəyə biləcək ziyalıların yetişməsinə doğru uğurlu bir addımdır. İnsanların həvəslə gözlədiyi və böyük məhəbbətlə qeyd etdiyi bu günün kəsb etdiyi mənənin arxasında böyük dəyərlər dayanır. Bu dəyərlərin ən başlıcası isə müasir dövrümüzdə Azərbaycanın gələcək inkişafını təmin edə biləcək, eyni zamanda, vətənpərvərlik ruhunda milli-

mənəvi dəyərlərə söykənən mütəxəssislərin təhsilə mükəmməl olaraq yiyələnməsidir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin təhsili dövlət siyasətinin prioritetlərindən biri kimi diqqətdə saxlaması, bu sahədə köklü islahatların aparılması təhsilin məzmun və keyfiyyətinə təsirini göstərir. Orta ixtisas məktəblərində təhsilin idarə edilməsi, eləcə də, onun keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması sahəsində kifayət qədər irəliləyişlərin əldə olunması təhsilli, bilikli, savadlı mütəxəssislərin yetişməsinə səbəb olub. Şagirdlərin elmin sirlərinə dərinlən yiyələnmələri üçün hər-tərəfli imkanlar açıb.

MÜASİR TƏFƏKKÜRLÜ AZƏRBAYCAN VƏTƏNDAŞININ YETİŞDİRİLMƏSİ ƏSAS HƏDƏFLƏRDƏNDİR

Dövlətimizin başçısının təhsilə qayğısı nəticəsində keyfiyyətli insan kapitalının hazırlanması pro-

sesinin mühüm mərhələsi olan məktəbəqədər təhsildə göstəricilər yüksəlib. Şəhər və kəndlər üzrə məktəbəqədər təhsilin əhatəlilik göstəriciləri əhəmiyyətli dərəcədə artıb, məktəbəqədər təhsil müəssisələrində tərbiyə alan və ümumi təhsil məktəblərində məktəbə hazırlığa cəlb olunur. Azərbaycan təhsilinə dövlət tərəfindən göstərilən diqqətin bariz nümunələrindən biri məktəb tikintisinin geniş vüsət almasıdır. Ölkəmizdə yeni məktəb binaları, əlavə korpuslar tikilib və əsaslı təmir olunub. Yeni məktəblərin tikintisi, əlavə korpusların inşası, onların əsaslı təmiri, müasir avadanlıqlarla təminatı, infrastrukturunun yeniləşdirilməsi nəticəsində, ümumilikdə, ölkə üzrə 1 milyondan çox şagirdin təlim şəraiti yaxşılaşdırılıb. Bütün bu işlər, ilk növbədə, şagirdlərin ən yüksək səviyyədə təhsil almaları, onların elmin sirlərinə daha dərinlən yiyələnmələri üçün hər-tərəfli imkanlar açıb. Eyni zamanda,

müəllim kollektivinin yüksək səviyyədə çalışması üçün geniş imkanlar yaradır.

31 İL SONRA ZABUXDA İLK ZƏNG SƏDALARI

Əlamətdar haldır ki, yeni tədris ilində işğaldan azad olunan ərazilərimizdə – ötən il 29 il sonra Zəngilanın Ağalı kəndində, bu il isə 31 il sonra Laçının Zabux kəndində ilk zəngin sədaları eşidiləcək. Məktəbə qədəm basan şagirdlər bu torpaqda - əzəli torpaqlarımızda elmin sirlərinə bələd olub, Vətən torpağının müqəddəsliyini bir daha təhsilverənlərdən əxz edəcəklər. Əlifbamızın ilk hərfi olan Ana, Azərbaycan sözlərinin dərin mənasını dərk edəcəklər.

Laçının Zabux kəndinə 31 ildən sonra yenidən doğan günəş - o günəş ki, şəfəqləri ilə kəndə verəcək nuru, ziyanı daha da artırmış olacaq. Hər evdən yeni bir günəşin şəfəqləri boylanacaq. Elmi ilə sabahını nurlandıracaq. Paylandığıca tükənməyən bir xəzinəyə sahib olacaq, bu gənd. İşığı nirsuz diyarları rəvnəqləndirəcəkdir. Ermənistanın işğalından azad olunan Laçın rayonunun Zabux kənd 2 nömrəli tam orta məktəbində 31 ildən sonra ilk dəfə səslənən zəng onlarla məktəbliyi yenidən bir məkana toplayacaq. Yeni həyat, yeni gün başlayacaq. Qeyd edək ki, şagirdlər üçün hər cür şərait aradılan 510 şagird yerlik Laçın rayon 2 nömrəli tam orta məktəbin üçmərtəbəli binasının sahəsi 4550 kvadratmetrdir. Binada 24 yerlik doqquz, 18 yerlik beş və 12 yerlik dörd sinif otağı, bir informatika, bir texnologiya kabineti, 3 laboratoriya, 18 yerlik

məktəbəhazırlıq otağı və 24 yerlik hərbi hazırlıq kabineti var.

Zabuxda inşa olunan üçmərtəbəli məktəbdə şagirdlər bir məslək, bir əqidə uğrunda burada təhsil alacaqlar. Elmalı, savadlı və sabahın qurucusu olaraq yetişəcəklər. Azərbaycan gəncliyinin bir qismi bu məktəbdən boy atacaq. Onlar heç zaman acı bir həyat yaşamış ata-babalarının həyat hekayəsini unutmayacaq və nə üçün 31 ildən sonra bu məktəbdə ilk zəngin çalındığını daş yaddaşlara köçürəcəklər. Nə üçün... Erməni təcavüzkar siyasəti nəticəsində əzəli torpaqlarından didərgin düşən insanlar məcburi köçkünə, qaçqına çevrildi. Çətin ictimai-siyasi böhran, soyqırımı vətən, torpaq həsrəti, çadır həyatı. İnsanlar nələr yaşamadılar?! Erməni nankorluğu, faşist ideologiyası bizə bu dəhşətləri yaşatdı. Bu gün bu məktəbdən boy atanlar Azərbaycan həqiqətlərini qalaq-qalaq kitablara həkk edəcəklər.

ÇAĞIRIŞLARA CAVAB VERƏN İNSAN KAPITALI

"Azərbaycan Respublikasının 2022–2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası"ndan irəli gələn "keyfiyyətli insan kapitalının hazırlanması", "təhsilin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması məqsədilə müəllim-pedaqoji heyətin inkişafı və motivasiyası" kimi prioritet-strategiya istiqamətlər təhsilin inkişafına olan xüsusi diqqətinin göstəricisidir. Təhsilin Azərbaycan məktəblilərinə verdiyi imkanlardan kifayət qədər bəhrələnen yeniyetmələr istər Azərbaycanın daxilində, istərsə də, ondan kənarda öz təhsillərini davam etdirmək iqtidarındadırlar. Bu da müstəqil Azərbaycan dövlətinin gənclərə verdiyi ən böyük töhfələrdən biridir. Son illərdə məktəblilərin dərslərlə pulsuz təmin edilməsini və s. mühüm halların baş verməsi, məhz görülməli işlərin məntiqi nəticəsi kimi qiymətləndirilir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası" təhsilin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması, təhsil-idarəetmə sisteminin təkmilləşdirilməsi, insan resurslarının inkişaf etdirilməsi, müəllimin karyera imkanları, fəaliyyətinin stimullaşdırılması və müasir təfəkkürlü Azərbaycan vətəndaşının yetişdirilməsinin əsas hədəflərindəndir. Əlbəttə ki, Zəfər qazanmış Azərbaycan xalqının övladlarının qarşısında geniş imkanlar açılmaqla yanaşı, üzərlərinə də böyük məsuliyyət düşür. Onlar Vətənin gələcək qoruyucularıdır. 44 günlük Vətən müharibəsində məktəb partəsi arxasında yetişən vətənpərvər gənclər öz iradə və vətən sevgilərini nümayiş etdirdilər. Onların belə vətənpərvər ruhda böyümələri üçün dövlətimiz tərəfindən ayrılan diqqət və qayğının nəticəsidir ki, düşməni əzəli torpağımızdan mərdliklə qovaraq, onlara dərs verildilər.

Beləliklə, sentyabrın 15-i ölkəmizin bütün ümumtəhsil məktəbləri və ali təhsil ocaqlarında yeni dərs ili başlayır. Yeni dərs ilində bütün təhsil işçilərini, tələbə və şagirdləri yeniliklər gözləyir. Yeniliklər isə, həm də uğurların başlanğıcı deməkdir. Yeni dərs iliniz uğurlu olsun!

ZÜMRÜD BAYRAMOVA

Dünya ictimaiyyəti belə dəfələrlə şahidi oldu ki, Ermənistanın baş nazirinə real vəziyyət, eləcə də məsələnin həlli başa salınsa da, ya bunu başa düşməyə çətinlik çəkir, başa düşə bilmir, ya da başa düşmək istəmir. Hər kəs artıq buna əmin olub. Çünki müxtəlif platformalarda təşkil olunan diplomatik görüşlər zamanı da məsələlərin konkret həll variantları təklif edildiyi, izah edildiyi halda, eləcə də beynəlxalq ictimaiyyət həmin variantları doğru hesab edərək, qəbul etdiyi halda, erməni baş nazir əvvəlcə razılaşmış kimi özünü aparsa da, sonradan onun hərəkətlərindən, mövqeyindən və tərzindən bunu qəbul etmədiyi ortaya çıxıb. Hadisələrin gedişi artıq dəfələrlə təsdiq etdi ki, Paşinyanı başa salmağın yeganə üsulu güc tətbiqi imiş və qanuni hüquqların, haqqın, ədalətin bərpası naminə onu bu yolla başa salmaq lazım gəlir.

Özünü az qala islaholunmaz uşaq kimi aparan Nikol hər bir istiqamətdə, xüsusən də, danışıqlarla bağlı məsələlərdə süründürməçilik edir. Onun bir-birini təkzib edən fikirləri, ifadələri, iddiaları, mütemadi olaraq müşahidə edilən dəyişkən mövqeyi, bütün davranışları, absurd yanaşmaları Azərbaycanın Qarabağ iqtisadi rayonundan hələ də çıxarılmayan erməni separatçılarının azğınlaşmasına, hədsizliyinə, sonda da özbaşınalıqlarına rəvac verir və bu da gərginliyin artması ilə nəticələnir. Təsədüfi deyil ki, bu da sülh prosesinə başlanılmalı olacağı təqdirdə Azərbaycanın Qarabağ iqtisadi rayonunda, həm də Azərbaycan və Ermənistan arasında şərti sərhəddə gərginliyi getdikcə artırır. Belə davam edəcəyi rəqərdə də, heç şübhəsiz ki, hərbi müdaxiləyə belə ehtiyac duyulur və bunun da Ermənistan adlı ölkə üçün, həmin ölkənin erməni əhalisi üçün yaxşı nəticələr vəd etmədiyi bəllidir, amma görünür bunu da Nikola elə qeyd olunduğu şəkildə, güc tətbiqi ilə başa salmaq görək ki, anlasın, başa düşsün.

Qarşıdurmaya, aktiv hərbi əməliyyatların, antiterror əməliyyatlarının mümkünlüyünə zərər qədər şübhə yoxdur, çünki gedişat bunu göstərir. Ermənistan tərəfinin, şəxsən erməni baş nazir Nikol Paşinyanın mövqeyi buna aparır. Hakimiyyət kürsüsündə tamamilə naşı bir adamın nəyi isə dərk etməsi üçün ona bir "silkələnmə" lazım gəldiyi dəfələrlə öz təsdiqini tapıb. Separatçı xunta tərkisilah edilməyincə, birdəfəlik götürülməyə qədər erməni baş nazir marionet kimi çıxış etməkdə davam edəcək, daxili auditoriya-yə hesablanan addımları ilə oyuncağa bənzəyəcək. Doğrudur, Paşinyan separatçı xuntanı qondarma "seçkilər" məsələsi ilə bağlı dindirib danışdırmır, amma

buna nə istinad etmək olar, nə də ümid etmək. Çünki Nikolun həmişə zaman qazanmaq, əldə etdiyi zamanı da uzatmaq kimi bir taktikasının olduğu sirr deyil və onun, məhz həmin zaman fasiləsində baş verən proseslərə, şəraitə uyğun davranacağı da əvvəldən bəllidir və bu, özünü dəfələrlə təsdiq də edib. Artıq bir neçə ildir müşahidə edirik ki, Azərbaycan-Ermənistan sülh prosesində o, davamlı olaraq oyun oynayır, zaman qazanmaq üçün çalışır. Qazandığı həmin o zamanda da bir nəticə ortaya qoya, qərar verə bilmir, çünki təbiətə də, xaraktercə də konstruktiv dialoqa qadir deyil. Paşinyan heç öz sözünə

sahib çıxan, sözünün üstündə duran adam deyil və vəd versə belə, vədinə əməl edəcəyinə qətiyyəti, inam, ümid yoxdur. Çünki dəfələrlə geri çəkildiyinin şahidi təkcə biz yox, bütün dünya ictimaiyyəti olub.

Doğrudur, belə çantalı küçə nümayişçisi elə məhz nümayişlərdən istifadə edərək 2018-ci ildə Ermənistanda hakimiyyəti ələ keçirəndə onun öz sələflərindən fərqli siyasət aparacağına dair bəzilərinin ümidləri olub. Hətta onu da xatırladaq ki, istər beynəlxalq vasitəçilər, istərsə də Paşinyan özü hər kəsi inandırmağa çalışırdı ki, tamamilə başqa cür hərəkət edəcək və özünü

sübut etmək üçün ona vaxt lazımdır. Bəli, ona vaxt da verildi, özü də yetərin. Amma nəticə olmadı. Ələlxüsus, axmaqcasına, "Qarabağ Ermənistandır, nöqtə", deməsi ilə Nikol, danışıqlar prosesini tamamilə relsdən çıxardı və bundan sonra baş verənləri də dünya ictimaiyyəti yaxşı bilir. Yaxşı bilir ki, məsələnin danışıqlar yolu ilə həllinə zərər qədər

məcburiyyətində qaldı. Silah-sursatını, hərbi texnikalarını, avtomobillərini belə qoyub qaçan o yalandan mifləşdirilmiş erməni döyüşçüləri də, şəxsən ən sırası erməni də, erməni baş nazirin özü də onun özünün imzaladığı təslimiyyət aktı ilə rüsvayçı duruma düşmüş olduğunu yaxşı dərk etdi. Deməli, Paşinyanı da, onun komandasını da, silahlı qüvvələrini də sarsıtmaq, "silkələnmə" lazım gəlmiş ki, ağılları başlarına gəlsin.

Diqqətə çatdıraq ki, 2020-ci il müharibəsindən sonra məğlub və rəzil duruma düşən Ermənistanın baş naziri müvafiq razılığa gələn kimi özünü göstərsə də, həmin məsələni Azərbaycanın daxili məsələsi kimi tanısa da, yenə bir qədər vaxt qazandıqdan sonra geri çəkilməyi məqbul hesab etmiş oldu. Yerli əhalini, sülhə nail olmaq məqsədi daşıyan hərəkətlərə hazırlamaq adı altında qazandığı vaxtda nə etmiş oldu? Gah Qarabağ ermənilərinin hüquqlarını və təhlükəsizliyini təmin etmək üçün beynəlxalq mexanizmin yaradılması tələblərini ortaya atıb sülh prosesini uzatdı, gah da Azərbaycanın 86,6 min kvadratmetrdən ibarət ərazisini tanımaqla bağlı fikirlər səsləndirib oyunlar oynamağı məqbul hesab etdi. Halbuki, sülh sazişi bağlamaq istəyən, buna maraq göstərən biri bütün bunların əvəzinə absurd olmayan, məntiqi addımlar atmağa üstünlük verərdi və bunu da Paşinyandan gören olmadı. Görünən isə əslində o idi ki, onun marağı Qarabağ məsələsinin həll olunmamış qalmasına, sülh sazişinin də, müharibənin də olmasına, vəziyyəti belə davam etməsinə, əvvəlki vəziyyətə qayıtmağıdır, halbuki bunlar qalib ölkə olan Azərbaycan tərəfindən qəbul edilən deyil. Hər bir halda, əvvəla Azərbaycan özünə qonşu olan dövlətlə hansı şəraitdə, sülh, yoxsa müharibə şəraitində olduğunu müəyyən etməlidir. Bununla bağlı qeyri-müəyyənlik bizi, ölkəmizi, xalqımızı qane edən deyil, baxmayaraq ki, Nikol üçün bu qəbulolunan adi normal haldır. Yəqin ki, Ermənistan tərəfini silkələmək lazımdır ki, bunun qəbulolunmazlığını dərk etmiş olsun, əks təqdirdə daha hansı məğlubiyyətlə qarşılaşacağını anlasın.

Ermənistan ictimaiyyəti, erməni cəmiyyəti, diaspora və siyasi dairələri də özlərini aldatmasınlar. İşğalçılığı dövlət siyasəti olaraq qəbul edənlər, artıq bataqlığa düşmüş, xilas olmaq üçün çabalayan, çabaladıqca isə daha dərinə batənləri xatırladı. Hər dəfə də bataqlığa düşənlərin bundan nəticə çıxara bilmədikləri də görünür. Görünən həm də odur ki, həmin o işğalçı ölkəni bu dəhşətli vəziyyətdən ancaq müvafiq silkələnmə çıxara bilər və çox güman ki, bu, onun çox ehtiyac duyduğu. Ən azından qəflət yuxusunda olanlar, yaxud da hansısa miflərin təsiri altında xəyallar aləmindən çıxma bilməyənlər bu anda silkələnməlidirlər ki, ayılsınlar. Eyni ilə 44 günlük müharibədə silkəndikləri kimi silkələnməsələr 9 noyabr tarixindəki kimi razılaşmalara imza atmaları müşkül olaraq qalır və özlərini də acınacaqlı duruma sürükləyir.

İnam Hacıyev

15 sentyabr Bakının işğaldan azad olunmasından 105 il ötür. Tarixin müxtəlif dövrlərində, 70 il sovet dövründə yaşadığımız zamanda Azərbaycan xalqının tarixi saxtalaşırılıb və bir çox məqamlar qaranlıq qalmışdır. Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra tarixin oxunmamış səhifələri aşkarlandı və ölkəmizin tarixinin araşdırılmasına və yaşanılan ictimai-siyasi proseslərin üzü çıxarılmasına geniş meydan verildi. Hər zaman təbii sərvətləri və strateji-coğrafi mövqeyinə görə, güclərin diqqət mərkəzində olan Azərbaycan təzyiqlərə məruz qalaraq mücadilə edib və öz azadlığı, müstəqilliyi uğrunda qanlı savaşlarda olub. Gərgin ictimai-siyasi proseslərdə xalqın müstəqillik arzusu və mübarizəsi heç vaxt tükənməyib.

Ölkəmizin çoxəsrlik tarixində 1918-ci il mayın 28-də müsəlman Şərqi ilk demokratik, parlamentli respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılması yeni səhifə oldu. AXC müsəlman xalqlarına müstəmləkəçilikdən xilas olmağın yolunu göstərmiş, onlar üçün nümunə oldu. AXC qısa müddətdə genişmiqyaslı demokratik islahatlar həyata keçirib və xalqımızın qədim dövlətçilik ənənələrini yaşadaraq, həmin dövr üçün mütərəqqi hesab edilən dövlət təsisatlarının yaradılmasına nail oldu. Cümhuriyyət dövründə xalqımızın taleyinə ciddi təsir edəcək qanun və qərarlar qəbul olundu və milli ordumuzun yaradılması, atributlarımızın, dövlət dilimiz haqqında qanunun qəbul olunması, maarif və səhiyyə sahəsində geniş tədbirlərin həyata keçirilməsi, Azərbaycanın sərhədlərinin və təhlükəsizliyinin təmini istiqamətində böyük işlər reallaşdı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti elan olunandan sonra xarici qüvvələr onun devrilməsi üçün bütün

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurulması və sonrakı mövcudluğunda Bakının azad edilməsi mühüm rol oynamış-

Əliağa Şıxlınskinin komandanlığı ilə əsaslı hələ 1917-ci ilin dekabrında qoyulan, lakin mürəkkəb tarixi şəraitdə lazımcına formalaşma bil-

Qafqaz İslam Ordusunun zəfər yürüşünün zirvəsi: 1918-ci il 15 sentyabr

imkanlardan istifadə etməyə çalışarkən Osmanlı Türkiyəsinin göstərdiyi hərbi və siyasi yardım milli dövlətçilik tariximizdə çox mühüm rol oynadı. Tarixdən bizə məlumdur ki, 1918-ci il sentyabrın 15-də Qafqaz İslam Ordusu Azərbaycan xalqı könüllü dəstələrinin köməyi ilə Bakını azad edib. Şəhər Stepan Şaumyanın bolşevik-daşnak rejimindən sonra hakimiyyəti ələ keçirmiş menşevik-daşnak tör-töküntülərindən – "Sentrokaspi diktaturası"ndan təmizləndi. 1918-ci il sentyabrın 17-də Fətəli xan Xoyski kabinetinin təşkilindən üç ay sonra Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökuməti Bakıya köçdü. Bakı paytaxt elan olundu. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin hakimiyyət dairəsi genişləndi.

BAKİ VƏ ƏTRAF RAYONLAR HƏLƏ DƏ ERMƏNİ-BOLŞEVİK İŞĞALI ALTINDA İDİ

dır. Çox böyük strateji mövqeyə malik olan Bakıya o dövrdə olan maraq və diqqəti nəzərə alsaq, onun azad edilməsinin də heç də asan olmadığını anlamaq olar. Belə bir tarixi yaşamış Azərbaycan mövcud olan zaman kəsiyində yaşantılarını salnamələrə köçürüb. Xatırladaq ki, 1918-ci ilin mayında Azərbaycanın müstəqilliyinin elan olunmasına baxmayaraq, ölkə ərazisinin bir hissəsi, Bakı və ətraf rayonlar hələ də erməni-bolşevik işğalı altında idi. 1918-ci il iyunun 4-də Batumda Osmanlı Türkiyəsi ilə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti arasında dostluq müqaviləsinin imzalanması Azərbaycan xalqı üçün həyati əhəmiyyətli sənəd olmaqla yanaşı, Cümhuriyyət hökumətinin imzaladığı ilk dövlətlərarası müqavilə idi. Müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq, Mürsəl paşanın komandanlığı altında Beşinci Qafqaz fırqəsi (diviziyası) Azərbaycana göndərildi. Həmin diviziya və general-leytenant

məyən Azərbaycan hərbi qüvvələri Qafqaz İslam Ordusu adı ilə vahid struktura birləşdirildi. Bu struktura rəhbərlik Nuru Paşaya həvalə olundu. Hərbi nazir Ənvər Paşanın əmri ilə yaradılmış və tamamilə müsəlmanlardan ibarət olan ordu Birinci Dünya müharibəsi zamanı Qafqaz cəbhəsindəki döyüşlərdə iştirak etmişdir. Onunla bağlı olan mənbələrdə göstərilir ki, bu orduya Nuru Paşa rəhbərlik edirdi. 12–14 min osmanlı əsgərindən ibarət olan Qafqaz İslam ordusu, Azərbaycan türklərindən və Dağıstan müsəlmanlarından ibarət könüllülərin qatılması ilə təqribən 20 min sayında olmuşdur. Azərbaycanın türk-müsəlman əhalisinə qarşı həyata keçirilən kütləvi qırğınların qarşısını almaqda böyük rol oynaymış. Məhz ən çətin ictimai-siyasi vəziyyətdə Nuru Paşanın rəhbərlik etdiyi Qafqaz İslam Ordusu Bakının işğaldan azad olunmasında rolunu əvəzsizdir.

ŞƏHƏR ERMƏNİ-BOLŞEVİK İŞĞALINDAN AZAD EDİLDİ

Mənbələrdə qeyd olunduğu kimi, Nuru paşanın verdiyi əmrə əsasən, şimal cəbhəsində yerləşən 15-ci piyada diviziyası komandanının sərəncamında 38 alay, 2 süvari alayı, Azərbaycan türklərindən ibarət süvarilər və milli batareyaları var idi. Qalan bütün hərbi qüvvələr 13–14 sentyabr gecəsində qərb cəbhəsinə göndərildi. Bakı cəbhəsindən əsl hücumu keçəcək 5-ci Qafqaz piyada diviziyasının tabeliyindəki 9, 10,

QAFQAZ İSLAM ORDUSUNDA DÖYÜŞLƏR ZAMANI ŞƏHİD OLANLARIN SAYI 4000 NƏFƏR OLUB

Qafqaz İslam Ordusunun zəfər yürüşünün zirvəsi isə 1918-ci il sentyabrın 15-də Bakının azad olunması oldu. Qafqaz İslam Ordusu Gəncədən azadlıq yürüşünü başlamaqla, bolşevik-daşnak qüvvələrini darmadağın etməklə, nəhayət, 1918-ci il sentyabrın 15-də Bakı camaatı Qafqaz İslam Ordusu ilə birgə şəhərə daxil olub. Yüksək hərbi peşəkarlıqla planlaşdırılan əməliyyat qısa zamanda müstəqil Azərbaycan dövlətinin paytaxtı Bakının azad edilməsi ilə nəticələndi. 104 il bundan əvvəl, 1918-ci il sentyabrın 15-də Nuru Paşanın rəhbərlik etdiyi Qafqaz İslam Ordusu və Azərbaycan Korpusu Bakıya daxil olaraq şəhəri erməni-bolşevik işğalından azad etmişdir. Təbii ki, Qafqaz İslam Ordusu bu azadlıq yürüşünə başlayarkən, azərbaycanlı əhali də ərzaqdan tutmuş silaha qədər kömək edirdi. Çoxları da öz cavan övladlarını Qafqaz İslam Ordusunun tərkibinə vuruşmağa göndərirdi. Ona görə təbii ki, bir tərəfdən dinc əhali, bir tərəfdən Qafqaz İslam Ordusu mənfur düşməni Azərbaycan torpağından çıxarmaq üçün əlindən gələni etdi.

Bakının erməni-bolşevik işğalından azad edilməsində düşmənin çoxlu sayda silah-sursatı da müsadirə edildi. Bakı üzərinə hücumu uğurla başa çatdırmaq üçün Qafqaz İslam Ordusunun əsgər və zabitlərinin sayı 14 minə çatırdı. Bunların 8 mini osmanlı, 6 mini isə azərbaycanlı əsgər və zabit idi. Bakı uğrunda döyüşlərdə 5-ci Qafqaz diviziyası 1300-ə qədər şəhid vermişdir. Ümumilikdə isə iyunun ortalarından sentyabrın 15-dək Qafqaz İslam Ordusunda döyüşlər zamanı şəhid olanların sayı isə təxminən 4000 nəfər olmuşdur.

QAFQAZ İSLAM ORDUSU MİLLİ ORDUNUN YARANMASI VƏ FORMALAŞMASINDA MÜHÜM ROL OYNADI

Türk və Azərbaycan hərbi qüvvələrinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi məqsədi ilə həyata keçirdiyi birgə döyüş əməliyyatlarının uğurlu nəticələrindən biri də Qafqaz İslam Ordusunun Qarabağ hərəkəti olmuşdur. Yeni, Bakının azad edilməsindən bir neçə gün sonra Qafqaz İslam Ordusu Qarabağ bölgəsində erməni-daşnak qüvvələrinin Azərbaycan xalqına qarşı həyata keçirdiyi qırğınların qarşısını almaq üçün ora köməyə yollandı. Qafqaz İslam Ordusunun bir hissəsi isə Dağıstan istiqamətində xilaskarlıq yürüşünü davam etdirməyə başladı. Fəaliyyət göstərirdiyi dövrdə Qafqaz İslam Ordusu Göyçaydan Bakıya qədər olan əraziləri bolşevik-daşnak qüvvələrindən, Qarabağı erməni-daşnak quldurlarından, Cümhuriyyətin şimalını isə biçərxovçu rus müdaxiləçilərləndən azad etdi. Ümumilikdə, Qafqaz İslam Ordusu Azərbaycan xalqına qarşı S.Şaumyanın başçılıq etdiyi daşnak-bolşevik rejiminin həyata keçirdiyi soyqırımların dayandırılmasında və Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin tarixində, xüsusilə milli ordunun yaranmasında və formalaşmasında mühüm rol oynamışdır.

Ardı Səh. 6

Qafqaz İslam Ordusunun zəfər yürüşünün zirvəsi: 1918-ci il 15 sentyabr

Əvvəli-Səh-5

Sentyabrın 16-da parlaq qələbə münasibətilə türk-Azərbaycan hərbi hissələrinin paradı keçirildi. Paradda Nuru paşa, Xəlil paşa, general Əlağa Şixlinski, polkovnik Həbib bəy Səlimov, Azərbaycan parlamentinin, hökumətinin üzvləri və Bakı və ətraf kəndlərin sakinləri iştirak edirdilər.

Paraddan sonra adları çəkilən şəxslər və hökumət rəsmiləri qoşun bölmələrinin müşayiəti ilə Bakıya daxil oldular. Möhtəşəm və tarixi qələbədən sonra Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökumətinin paytaxtı sentyabrın 17-də Gəncədən Bakıya köçürüldü. Beləliklə, Azərbaycanda dövlət quruculuğunun əsas mərhələsinə start verildi.

BÜTÜN DÜNYA DOSTLUQ VƏ QARDAŞLIQ NÜMUNƏSİNƏ ŞAHİDLİK ETDİ

1918-ci il sentyabrın 15-də Bakının işğaldan azad edilməsi Azərbaycan-Türkiyə dostluğu və qardaşlığı tarixinə yazılan şanlı səhifələrdəndir. 2018-ci il sentyabrın 15-də keçirilən və Bakı şəhərinin azad edilməsinin 100 illiyinə həsr olunmuş parad iki qardaş dövlətin 100 il bundan əvvəl olduğu kimi, hər zaman bir-birinin yanında olmasını bir daha sübut etdi və bu hadisə Azərbaycanın Türkiyə ilə dost və qardaş münasibətlərinin ən yüksək zirvədə olduğunun bariz göstəricisidir.

1918-ci il 31 Mart soyqırımı qurbanlarının, 1990-cı il 20 Yanvar, Ermənistanın təcavüzünə qarşı ölkəmizin ərazi bütövlüyü uğrunda

aparılan müharibədə həlak olan şəhidlərimizin dəfn olunduğu və hər bir azərbaycanlı üçün müqəddəs olan Şəhidlər xiyabanında Qafqaz İslam Ordusu döyüşçülərinin xatirəsinə Bakı Türk Şəhidliyi abidəsi ucaldılıb. Bu, Azərbaycan və Türkiyə xalqlarının qardaşlığının, əbədi birliyinin rəmzidir.

Azərbaycanla Türkiyə arasında dostluq və qardaşlıq əlaqələri bu gün daha da möhkəmlənib, əməkdaşlıq genişləndirilib. Qarşılıqlı etimad, yüksək səviyyəli əməkdaşlıq əsasında qurulan Azərbaycan-Türkiyə əlaqələri müasir dövrümüzdə yüksələn xəttlə inkişafdadır. Siyasi, iqtisadi, enerji, nəqliyyat - bütün sahələrdə çox böyük nailiyyətlər əldə edilib. Müasir dövrümüzdə Türkiyə və Azərbaycanın təşəbbüsü ilə ölkələrimiz və bütövlükdə bölgə üçün önəmli bir sıra layihələr həyata keçirilib.

44 günlük Vətən müharibəsində Türkiyənin qardaş, dost ölkə olaraq Azərbaycanın yanında olması əlaqələrin möhkəm təməl üzərində qurulmasına səykənir. Bütün dünyaya dostluq və qardaşlıq nümunəsi olan Azərbaycan Türkiyə birliyi hər ötən gün daha da möhkəmlənir. Türkiyə 44 günlük Vətən müharibəsində də böyük fəallıq göstərdi, ölkəmizin ədalətli mövqeyini müdafiə etdi. Bu müharibə bir daha göstərdi ki, dövlətlərarası münasibətlər həqiqətən də dostluğa, qardaşlığa səykənir. Türkiyə Prezidentinin 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı çıxışlarında səsləndirdiyi fikirlər, atdığı qətiyyətli addımlar, Azərbaycanın yanında olması bu dostluğun, qarşılıqlı münasibətlə-

rin göstəricisidir. Çətin sınaq günlərində Azərbaycan ilə Türkiyənin möhkəm və etibarlı dostluğu özünü göstərmiş oldu. Əsl qardaşlıq münasibəti dünyaya nümunəyə çevrildi.

Bu gün artıq Azərbaycan Zəfər qazanmış dövlətdir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində İkinci Qarabağ savaşının ilk saatlarından son dəqiqələrinə qədər Türkiyənin Azərbaycanın yanında olduğunu bildirib: "Əziz qardaşım, hörmətli Cümhurbaşkanı ilk saatlarda Azərbaycana dəstək göstərdi, bütün dünyaya bəyan etdi ki, Azərbaycan tək deyil, Türkiyə Azərbaycanın yanındadır. Bu, bizə çox böyük siyasi və mənəvi dəstək, əlavə güc verdi". Bu gün işğaldan azad olunan ərazilərdə aparılan quruculuq işlərində də qardaş dövlət Azərbaycanın yanındadır. Azərbaycanın azad edilmiş torpaqlarında bir çox Türkiyə şirkətləri fəaliyyət göstərir. Belə ki, işğaldan azad olunan ərazilərdə yolların salınmasında, dəmir yollarının çəkilməsində və digər layihələrin görçəkləşdirilməsində öz töhfələrini verirlər. Cənab Prezidentin bildirdiyi kimi, "Bu, bir daha bizim birliyimizin, qardaşlığımızın təcəssümüdür. Tam əminəm ki, bundan sonra da Türkiyə və Azərbaycan iki qardaş ölkə kimi bir yerdə irəli gedəcək, xalqlarımız bir-birinə daha da yaxın olacaq, dövlətlərimiz bundan sonra da uğurlu əməkdaşlıq edəcək. Beləliklə, Türkiyə ilə Azərbaycanın birgə gücü daha da təsirli olacaq".

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Vəli VƏLİYEV

Sülhə və hərbə çapanlar

Dünya tarixindən bizə məlum olan, kitablardan oxuduğumuz müharibələrlə indikilərin arasında fərq dəhşətli dərəcədədir. Yox, ona görə yox ki, əvvəllər indiki kimi kütləvi qırğın silahları yox idi, ona görə ki, insanların qəddarlığı artıb. Müharibə qaydaları yalnız kağız üzərində qalıb, heç bir beynəlxalq təşkilat müharibə cinayətləri törədənlər barəsində "Nürnberg məhkəməsi" qurmaq istəmir. Hitlerçilər 1933-cü ildə hakimiyyətə gəldilər, 1939-cu ildən 1945-ci ilə qədər insanlığa nifrətin ən yüksək səviyyəsini nümayiş etdirdilər. Və buna görə müharibə caniləri məhkəməyə çəkildilər və layiq olduqları cəzanı aldılar. Düşündük ki

Düşündük ki, hər şey bitib, daha bundan sonar heç bir dövlət başqa birinin ərazisinə soxulmaz, insanlarını öldürməz və üstəlik də beynəlxalq qanunları çeynəməz. Sən demə hitlerçilərin Avropada törətdikləri "jurnal" imiş, hələ nələr görəcəkmışık. Koreya, Vyetnam, İran-İraq, Əfqanıstan müharibələri olacaqmış, amma biri qədər yox. Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünü nəzərdə tuturuq. Azərbaycana və azərbaycanlılara qarşı ədalətsiz müharibə...

Müharibənin ilk şərtləri indiki Ermənistan adlandırılan qədim Azərbaycan torpaqlarından azərbaycanlıların kütləvi şəkildə qovulması ilə başladı. Dünya susdu, susduqca da ermənilər bir az da azğınlaşdılar, Ermənistandan sonuncu azərbaycanlı zorla çıxarılandan sonra bəşəri cinayətin davamını Azərbaycan torpaqlarında da davam etdirdilər. Beynəlxalq təşkilatlar, dünya birliyi yenə "ağzına su alıb durdu". Azərbaycan dövləti dünyaya çağırış etdi, milli ədavəti, etnik təmizləməni və nəhayət müstəqil Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən işğalının dayandırılması üçün cəhdlər etdi, kömək istədi, düz 30 il danışıqlar apardı, BMT-nin 4 qətnaməsinin qəbul edilməsinə nail oldu, amma nəticə sıfır. Və nəhayət...

Azərbaycanın ədaləti bərpa etməsi üçün cəmi 44 gün kifayət etdi, Ermənistan silahlı qüvvələri işğal etdikləri torpaqlarımızdan qovuldular. Bir ovuc erməninin Qarabağda təhlükəsiz yaşaması üçün üçüncü tərəfin - rus sülhməramlılarının bura gəlməsinə razılıq verdik, həm də müvəqqəti. Bununla bizi özünə əbədi düşmən elan etmiş, xalqımıza qarşı daim xəyanətkar mövqe tutmuş ermənilərə növbəti şansı verdik. Amma, özlərinə gələr-gəlməz yenə bizə qarşı buynuz çıxartdılar, ərazi iddialarından əl çəkmədiklərini dilə gətirdilər, müstəqillikdən danışdılar. Bir sözle yenə köhnə havalər, köhnə arzular.

Dünya birliyi isə yenə susur, erməni tərəfi dəstəkləməkdən başqa. Azərbaycan ordusu sərhəddədir, erməni yaraqlıları isə ölkənin içərilərinə çəkiliblər, bəzi yerlərdə hətta postlarımız az qala bir-birinin "ağzına girir", o qədər yaxındırlar. Beynəlxalq tribunallardan Azərbaycan ordusunun Ermənistan torpaqlarında olduğunu, guya ərazilərini işğal etdiyimizi bağıraraq söyləyirlər. 30 illik erməni işğalı zamanı kor, kar və lal olan dövlətlər bu gün "hay" yalanları ilə silahlanıb üstümüzə yürüyürlər. Bəli, "dünya birliyi" adlandırdığımız, əslində isə dünyanı idarə edən xristian cameəsinin ədalətidir bu. "Mədəm yalnız Laçın yolundan gələn yeməkləri qəbul etməyə öyrənib" deyən ermənilərin "humanitar fəlakət" suusuna dəstək olan həmin güclər Qarabağdan və Şərqi Zəngəzurdan, indiki Ermənistan torpaqlarından qovulan 1 milyondan artıq soydaşımızın ölüm-qalım məsələsində, dar günündə, əsl soyqırımına məruz qalanda harada idilər. Qarabağda baş verənlərin siyasi oyun olduğunu hər kəs bilir, elə həmin güclər də. Azərbaycanın bu ayrılmaz hissəsində yaşayan ermənilərin guya "soyqırımı"na məruz qalacaq ehtimalı ilə azərbaycanlıların 1988-ci ildən 2020-ci ilə qədər soyqırımına məruz qaldıqlarını necə eyniləşdirmək olar?

Bu gün ermənilərin yarımçıq qalmış bəd əməllərini davam etdirməsi üçün onlara dəstək olanların irqi və dini də dəyişib. İndiyədək Ermənistan xristian dünyası dəstək olurdusa, bu gün təcavüzkar dövlət və onun yırtıcı millətinə İndus qardaşları dəstək verirlər. Dünya mediası Hindistandan Ermənistan artilleriya sistemlərinin tədarükünə başladıqından yazır. Hindistan avqust ayında Ermənistanı ilk altı ədəd 155 mm-lik ATAGS artilleriya sistemini təhvil verib. Bu barədə Hindistanın "Bharat Forge Limited" şirkətinin sədri Baba Kalyaniyə istinadən "Hindistan Defense Research Wing" saytı məlumat yayıb.

Nəşrin məlumatına görə, haubitsalar Ermənistanı 155,5 milyon dollar dəyərində 90 ədəd ATAGS qurğusunun tədarükü sifariş çərçivəsində getirilib. Müqavilə növbəti üç il ərzində əlavə olaraq bu tipli 84 yedəkli haubitsanın mərhələli şəkildə çatdırılmasını nəzərdə tutur. Qeyd olunur ki, Bharat Forge Ermənistan artilleriya sistemlərini vaxtından əvvəl çatdırmağı planlaşdırır.

Bundan əvvəl KİV 2022-ci ilin noyabrında Ermənistanın Hindistandan artilleriya sistemləri partiyası sifariş etdiyini yazmışdı. Eyni zamanda nəşrlərdə 155 mm/39 MArG özüyəriyən haubitsaların tədarükü müzakirə olunub. Həmçinin 2022-ci ilin sentyabr ayının sonunda Hindistan və Ermənistan Ermənistan tərəfinə təqribən 244 milyon dollar məbləğində silah tədarükünə dair müqavilə imzalayıblar. Sifarişdə Hindistan istehsalı olan "Pinaka" MLRS-nin ilk ixracat tədarükü olduğu bildirilib.

Bəli, dünən İran, Rusiya, Fransa və digər qərblı qardaşları Ermənistanı himayədarlıq edirdilərsə, bu gün ermənilərin qan qohumu, irq qardaşı, bir ananın iki oğlu, rənginə və qoxusuna qədər eyni olan induslar "hay"ları Azərbaycana qarşı qışqırırlar.

“Nar”beynəlxalq mükafata layiq görüldü

“Nar”ın sosial layihəsi Beynəlxalq İctimaiyyət ilə Əlaqələr Assosiasiyası tərəfindən “Korporativ məsuliyyət” istiqamətində ən uğurlu layihə olaraq “Qızıl Dünya Mükafatı”nalayiq görüldü. “Nar”ın mükafata layiq görüldən layihəsi – “Azərbaycan işarə dilində ilk elektron lüğəti – jestdili.az” 30 mindən çox nitq və eşitmə məhdudiyyətli soydaşımızın ana dilində jest dilini öyrənmək imkanı yaradır. Elektron lüğətdə 5000-dən çox sözün foto və video təsvirləritoplanıb. Jestdili.az resursundan istifadə etməklə nitq və eşitmə məhdudiyyətli şəxslər və onların yaxınları heç yere getmədən və müəllim olmadan, onlayn qaydada jest dilini öyrəne bilər.

Qeyd edək ki, Qızıl Dünya Mükafatının (GWA – Golden WorldAward) bu il 200-dən çox finalçısı seçilib və layihələr 39 nəfərlik beynəlxalq səviyyəli peşəkar münisiflər heyəti tərəfindən dəyərləndirilib. “Nar” ilə yanaşı, qaliblər arasında Türk Telecom, Shell, Toyota, SOCAR, Türkiye, Hyundai, MasterCard kimi dünya miqyaslı şirkətlərin layihələri müxtəlif nominasiyalar üzrə yer alıb. “Nar” yüzrlər şirkətlərin içeri-

sindən qalib seçilərək bu mükafata layiq görülməz ilk Azərbaycan şirkəti oldu.

“Nar”ın Korporativ Ünsiyyətdepartamentinin direktoru Əziz Axundov ictimaiyyətlə əlaqələr sahəsi üzrə ən nüfuzlu mükafatın Azərbaycanı təmsil edən şirkətlərdən qazanılmasından qürur duyduğunu bildirdi: “Eşitmə və nitq məhdudiyyətli şəxslər üçün həyata keçirdiyimiz sosial layihələrimiz onların həyatlarının müsbətə doğru dəyişməsi və inklüziv cəmiyyət yaratmağımız baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Həyata keçirdiyimiz təşəbbüslərin beynəlxalq səviyyədə tanınması və mükafata layiq görülməsi bizim doğru yolda olduğumuzu göstərir.”

Beynəlxalq İctimaiyyətlə Əlaqələr Assosiasiyası (İPRA, International Public Relations Association) 1955-ci ildə bu sahənin peşəkarlarını birləşdirən global əməkdaşlıq platforması kimi təsis edilib. Assosasiya 1983-cü ildən BMT və alt qurumları ilə sıx əməkdaşlıq edir və layihələri qiymətləndirərək BMT-nin Davamlı İnkişaf Hədəflərini də (SDG – Sustainable Development

Golden World Award mükafatına layiq görüldük

Goals) əsas götürür.

“Nar” BMT Qlobal Sazişinə qoşulmuş ilk Azərbaycan şirkəti olaraq, sosial məsuliyyət strategiyasını bu hədəflərə uyğun olaraq qurur. Jest dili layihəsi də BMT-nin inklüziv təhsil hədəfinə uyğun olaraq həyata keçirilib. Layihə “Karlara Dəstək” və “Regional İnkişaf” ictimai birlikləri ilə tərəfdaşlıq nəticəsində ərsəyə gəlib. “Nar”ın həyata keçirdiyi bütün sosial layihələr haqqında məlumatı nar.az/projects səhifəsindən əldə etmək olar.

“Nar” hal-hazırda 2,2 milyon abunəçiyə yüksək keyfiyyətli rabitə xidmətləri göstərməkdədir. “Nar” son 4 ildə Müştəri Loyallığı İndeksində görə ölkədə lider mobil operatorudur. Mobil operator müştəriyönümlülük

Gənclərimiz Heydər Əliyev irsini dərinləndən öyrənməlidirlər

YAP Veteranlar Şurasının üzvlərinin gənclərlə növbəti görüşü keçirilib

“Heydər Əliyev İli” çərçivəsində sentyabrın 14-də Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Veteranlar Şurasının gənclərlə növbəti görüşü keçirilib. Ağstafa rayon Mədəniyyət Mərkəzində təşkil olunan tədbirdə Ağstafa, Qazax, Tovuz, Şəmkir və Gədəbəy rayonlarından fəal gənclər iştirak ediblər. Əvvəlvə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin abidəsi önünə gül dəstələri düzülüb, əziz xatirəsi ehtiramla yad olunub.

Tədbir Dövlət Himninin səsləndirilməsi ilə başlayıb. Sonra Ulu Öndər Heydər Əliyevin və torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan YAP Ağstafa rayon təşkilatının sədri Etibar Hacıyev 2023-cü ilin ölkəmizdə “Heydər Əliyev İli” elan olunması ilə əlaqədar Yeni Azərbaycan Partiyası tərəfindən silsilə tədbirlərin keçirildiyini diqqətə çatdırıb. O vurğulayıb ki, Vətəninə, xalqına sədaqətlə xidmət edən Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycanın keçmişini yaşadan və gələcəyini müəyyən edən müdrik dövlət xadimidir. Azərbaycan gənclərinin əsl vətəndaşı kimi formalaşmasında Heydər Əliyevin danılmaz əməyi və misilsiz xidmətləri var.

Sonra çıxış edən YAP

Veteranlar Şurasının sədri, partiyanın İdarə Heyətinin üzvü Arif Rəhimzadə ölkəmizin gələcək inkişafında gənclərin rolundan bəhs edib. Onun sözlərinə görə, gənclər Ulu Öndər Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi yolla getməlidirlər. Çünki bu yolun alternativ yoxdur. A.Rəhimzadə bildirib ki, millətinin və dövlətinin ali mənafeini öz fəaliyyətində daim təməl prinsip kimi qəbul edən Ümummilli Lider bugünkü müstəqil Azərbaycanın banisidir. Ulu

Öndərin həyatı daim mübarizələrdə keçib və o, hər zaman qalib gəlib. Ona görə də Ulu Öndərimizin həyat və fəaliyyəti gənclərimiz üçün nümunədir.

A.Rəhimzadə qeyd edib ki, Prezident İlham Əliyev bu gün Heydər Əliyev siyasətini uğurla davam etdirir: “Ulu Öndər Heydər Əliyev hər zaman Azərbaycan gəncliyinə qayğı ilə yanaşıb, gənclərin inkişafını xüsusi diqqət mərkəzində saxlayıb. Gənclərimiz Heydər Əliyevin zəngin irsini

dərindən öyrənməli, Ulu Öndərin ideyalarına həmişə sadıq olmalıdırlar”.

YAP Veteranlar Şurasının üzvü, tarix elmləri doktoru Dilrə Seyidzadə çıxışında bildirib ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev həyat və fəaliyyətini Azərbaycanın inkişafına həsr edib. Onun sözlərinə görə, Heydər Əliyevin zəngin irsi bugünkü uğurlarımızı şərtləndirir. D.Seyidzadə vurğulayıb ki, belə görüşlərin keçirilməsində məqsəd dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin

əbədiyaşar ideyalarının gənclərə aşılmasıdır.

Çünki Azərbaycanın müasir tarixi, ölkəmizin inkişafı bilavasitə Ulu Öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Dövlət müstəqilliyimiz məhz Ümummilli Liderin qətiyyəti, zəngin təcrübəsi, güclü iradəsi, xalqına bağlılığı sayəsində əbədi xarakter almışdır. O, gəncləri Heydər Əliyevin zəngin irsini dərinləndən öyrənməyə çağırıb.

Daha sonra gənclərin sualları cavablandırılıb.

Marginallaşmış qruplar meydan təfəkküründən qurtula bilməyiblər

Demokratik sistemin ən vacib göstəricilərindən biri hüquqi dövlətin bərqərar olması və onun işlək mexanizmlərinin formalaşdırılmasıdır. Hüquqi dövlət fəlsəfəsinin təməlinə dövlətin qanunlar qəbul etməsi və özünün yaratdığı bu normativ aktlara tabe olması dayanır. Deməli, bu imperativ normalar cəmiyyətin bütün institutları, fərdləri və iqtidar, yaxud müxalifət olmasından asılı olmayaraq həm də bütün təsisatlar üçün məcburidir. Bu elementar həqiqətlərin dərk olunmuş zərurət kimi qəbul və təsdiq edilməsi ilə vətəndaş cəmiyyətinin işləkliyi test edilir.

Bəs gəlin görək Azərbaycan müxalifətinin radikal hissəsi bu məlum həqiqətlərdən xəbərdardır mı? “Siyasi partiyalar haqqında”

yeni qanunun qəbulu və icrasına başlanılması zamanı onların tutduğu mövqe göstərdi ki, nəinki bu dəyərlərdən xəbərdardırlar, hətta düşüncə sistemi olaraq meydan təfəkküründən uzağa gedə bilməyiblər. Təəssüf ki, bu qrup qanunu “antidemokratik” adlandıraraq “iqtidarın ölkədə “təkpərtiyalı sistem” yaratmaq cəhdi” kimi əsassız ittihamlar yağdırmağa başladı.

Belə hay-həşirin ən başlıca səbəbi ondan ibarət idi ki, bu dairelər partiyanın qeydiyyatı üçün tələb olunan 5 min nəfər üzvün reyestrini təqdim edə bilməyəcəklərindən qorxurdular. Bunu açıq deməsələr də, aydın görünürdü ki, bu düşərgədə öz elektoratlarına qarşı ciddi bir güvənsizlik hökm sürür. Bəs bu dərin inamsızlığın

arxasında nə dayanır?

Səbəb odur ki, radikal düşərgə uzun illər boyu həyata keçirdiyi destruktiv siyasi fəaliyyətin acı nəticələrini görür. 30 ildir cəmiyyətə heç bir səmərəli, perspektivli inkişaf strategiyası, ya da heç olmasa, uğurlu bir layihə təqdim edə bilməyən bir siyasi qurum indi hansı sifətlə elektorata üz tutsun? Azərbaycana qarşı düşmən mövqe tutan Fransa barədə “tənqid etmək olmaz, demokratiyanın beşiyidir” deyən, Azərbaycanın şanlı Qələbəsinə kölgə salmağa çalışan bir qrupa bu xalq inana bilərmi? Beləliklə, marginallaşan bu qrupun əndişələri əslində bu baxımdan başadüşüləndir.

Digər məqam isə ondan ibarətdir ki, onlar əslində, qeydə alınmayıb hay-küy yaratmaq, beynəlxalq

ictimaiyyət qarşısında öz dövlətini antidemokratik göstərib meydanlara çıxmaq, diqqət cəlb etmək və ölkəmizə təzyiq göstərmək istəyən xarici ermənipərəst dairelərə öz xidmətlərini təklif etmək niyyətində idilər. Lakin Azərbaycan hakimiyyətinin demokratik prinsiplərə, qanun aliliyinə yüksək sədaqəti, hüququn üstünlüyünə sonsuz inamı onların bu arzularını da gözündə qoydu. Belə ki, təqdim etdikləri üzvlərlə bağlı reyestr Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən təsdiq olunanda yenə əməllərinə sadıq qalaraq, iqtidarın siyasi dialoq kimi xoşməramlı addımlarına qara yaxmaq cəhdlərindən əl çəkmirlər. Lakin bunun da onlar üçün “pragmatik” səbəbləri var. Çünki bun-

Emil Abasov
YAP Pirallahı rayon
təşkilatının sədri

dan sonra yenə bir-birini “hakimiyyətə işləməkdə”, “reyestr müxalifəti”nə çevrilməkdə ittiham edib olan-qalan məhdud marginal elektoratının və ən əsası, xaricdən gələn qrant kanallarının itirilməsindən qorxurlar. Görünən odur ki, bu qrup üçün “5-ci kolon” rolunu oynamaq ideoloji və psixoloji baxımdan daha sərfəlidir. İdeoloji demişkən, heç bir ideologiyaları da yoxdur axı...

Ümummilli liderin rəhbərliyi altında hazırlanmış, sonradan isə beynəlxalq aləmdə yüksək qiymətləndirilmiş və haqlı olaraq “Əsrin müqaviləsi” adlandırılan bu tarixi sənəd Ulu öndərin neft strategiyasının şanlı səhifəsinə çevrilmişdir. Məhz bu tarixi addımla müstəqilliyini bir daha sübut edən Azərbaycan öz sərvətlərinə tam sahib olduğunu bütün dünyaya nümayiş etdirmişdir-milləti sərvətlərimizdən müstəqil dövlətimizin və xalqımızın rifahı naminə istifadə olunması, on illərlə imperiya maraqlarına xidmət etmiş karbohidrogen ehtiyatlarının qüdrətli və inkişaf etmiş Azərbaycanın formalaşması üçün istismarı, bu məqsədlə xarici investisiyaların cəlb olunması üçün cəsarətli siyasi addımlar atılmışdır.

Elə ilk günlərdən ARDNŞ-in birinci vitse-prezidenti İlham Əliyev danışıqlar prosesinə cəlb edilmiş, yeni neft strategiyasının hazırlanmasının və uğurla həyata keçirilməsinin ən fəal iştirakçısı olmuşdur-bu görüş və danışıqlarda Azərbaycan xalqının və dövlətinin maraqları əsas götürülürdü-bütün çətinliklərə baxmayaraq, müqavilə Azərbaycanın milli mənafeələrinə uyğun hazırlandı. 1994-cü ilin sentyabrın 20-də Bakıda “Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda “Azəri”, “Çıraq”, “Günəşli” yataqlarının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasil olunan neftin pay şəklində bölüşdürülməsi” haqqında dünyanın 8 ölkəsinin (Azərbaycan, ABŞ, Böyük Britaniya, Rusiya, Türkiyə, Norveç, Yaponiya və Səudiyyə Ərəbistanı) 13 iri neft şirkəti ilə müqavilə imzalanmışdır. Bu müqavilədə Böyük Britaniyanın “British Petroleum” (qoyulacaq investisiyanın 17,12 faizi) və “Ramco” (2,08 faizi), ABŞ-nin “Amoco” (17,01 faiz), “UNOCAL” (11,2 faiz), “Penzcoil” (9,81 faiz), “McDermott” (2,45 faiz), Rusiyanın “Lukoil” (10,0 faiz), Norveçin “Statoil” (8,56 faiz), Türkiyənin “Türk petrolları şirkəti”nin (1,75 faiz) və Azərbaycan Neft Şirkətinin isə 20 faiz payı var idi. Bununla da “Yeni neft strategiyası” və doktrinası uğurla həyata keçirilməyə baş-

Yeni neft strategiyasının banisi...

landı. “Məhsulun Pay Bölgüsü” sazişinin “Əsrin müqaviləsi”nin texniki parametrləri kifayət qədər genişdir-dəyəri 7,4 milyard dollar olan bu müqavilə təxminən 400 səhifə həcmində və 4 dildə hazırlanmışdır-bu razılaşma öz tarixi, siyasi və beynəlxalq əhəmiyyətinə görə “Əsrin müqaviləsi” adını aldı. “Əsrin müqaviləsi”nin ilk günlərindən Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti yaradıldı və təsdiq olunmuş vahid proqram üzrə ARDNŞ ilə birgə işlərə başlandı. Bu, dünyanın 19 ölkəsinin 41 neft şirkəti ilə 30-dək sazişin imzalanması üçün yol açdı. Onlar tezliklə işçi strukturlar - Rəhbər Komitə, Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti (ABƏŞ) və Məsləhət Şurası yaratdılar. Həmin strukturlar hüquqi səlahiyyət qazandıqdan, yeni 1994-cü il dekabrın 2-də Azərbaycan Prezidenti xüsusi Fərman imzalayandan sonra fəaliyyətə başladılar. 1994-cü il dekabrın 12-də Milli Məclis “Əsrin müqaviləsi”ni ratifikasiya etdi. Azərbaycan nefti dünya bazarına çıxdı və eyni zamanda, ölkəmiz tranzit koridora çevrildi- “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanması ilə Azərbaycanın böyük neft siyasəti başlanmışdır.

“Əsrin müqaviləsi” həm karbohidrogen ehtiyatlarının miqdarına, həm də qoyulan sərmayələrin həcminə görə dünyada bağlanan ən iri sazişlər siyahısına daxildir. İmzalanmış neft sazişləri üzrə Azərbaycanın neft sənayesinin inkişafı üçün nəzərdə tutulmuş 64 milyard ABŞ dolları məbləğində investisiyanın 57,6 milyardı dəniz yataqlarının mənimsənilməsinə və perspektivli strukturlarda axtarış-keşfiyyat işlərinə yönəldilmişdir. Ulu öndər dünyanın inkişaf etmiş dövlətləri ilə imzaladığı “Əsrin müqaviləsi” ilə ölkəmizin davamlı və sürətli inkişaf ələ-nəsinin əsası qoyuldu-bu müqavilə Azərbaycan xalqının rifahının yaxşılaşdırılmasında yeni dövrün əsası oldu. Bu müqavilənin imzalanması ilə müstəqil Azərbaycan dövlətinin tarixində milli neft strategiyası həyata keçirilməyə başladı.

Məhz bu müqavilədən sonra dünya dövlətlərinin Azərbaycan iqtisadiyyatına marağı artdı, ölkəmizin beynəlxalq əlaqələrinin genişlənməsinə güclü təkan verildi. Müqavilənin imzalanması ilə xalqımızın öz sərvətləri üzərində sahiblik hüququ bir daha təsdiq edildi, eyni zamanda, Azərbaycan iqtisadiyyatının dünyaya açıq olması nümayiş etdirildi. “Əsrin müqaviləsi” Azərbaycanın bir dövlət kimi tanınmasına, dünya iqtisadi sistemində qoşulmasına və beynəlxalq aləmdə mövqeyinin möhkəmləndirilməsinə şərait yaratdı.

Neft strategiyasının mühüm tərkib hissəsinin xarici şirkətlərlə birlikdə hasil olunan neftin və qazın nəqlini və xarici bazarlara ixracını təmin edəcək çoxvariantlı boru nəqliyyat infrastrukturunun yaradılması təşkil edir. Neft strategiyasının həyata keçirilməsinin ilk illərində əvvəlcə Bakı-Novorossiysk və Bakı-Supsa boru kəmərləri yenidən quruldu, daha sonra neftin və qazın etibarlı və irimiqyaslı ixracını təmin etmək məqsədi ilə Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas neft ixrac və Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz ixrac boru kəmərləri tikilərək, istismara verildi-bu əsas ixrac boru kəmərlərinin fəaliyyət göstərməsi Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə ilə Mərkəzi Asiya regionu arasında idxal-ixrac münasibətlərinin və iqtisadi əlaqələrin inkişafına təkan verildi.

Milli neft strategiyasının uğurla reallaşması şəraitində karbohidrogen ehtiyatlarının xarici şirkətlərlə birgə istismarı və ixracı ildən-ilə genişlənir və bunun sayəsində dövlətimizin valyuta daxilolmaları sürətlə artmaqdadır-bu gün ölkəmiz iqtisadi inkişaf tempinə görə dünyada birincidir, ölkəmiz əhəmiyyətli regional və beynəlxalq layihələrin təşəbbüskarı və iştirakçısıdır. Azərbaycana daxil olan böyük neft gəlirlərinin toplanması və məqsədyönlü şəkildə istifadəsini təmin etmək məqsədi ilə 1999-cu ildə Dövlət Neft Fondu yaradıldı-bununla neft sərvətlərinin nəsillər arasında ədalətli bölüşü, onların səmərəli və məqsədyönlü

idare edilməsi üçün əsaslı təminat yaradıldı. Azərbaycanın hər bir bölgəsində yeni, müasir tələblərə cavab verən infrastruktur yaradılır, elektrik stansiyaları tikilir, qaz və su kəmərləri çəkilir, yollar salınır. İnfrastrukturun yeniləşdirilməsi və inkişaf etdirilməsi istiqamətində həyata keçirilən məqsədyönlü tədbirlər, eyni zamanda, insanların rahatlığı, firavan yaşayışı üçün həyata keçirilən sosial yönümlü tədbirlərin mühüm tərkib hissəsidir. Artan neft gəlirləri hesabına sosial siyasət sayəsində, o cümlədən, az təminatlı təbəqələrin, qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində də say-sız tədbirlər həyata keçirilir. Ölkənin artan maliyyə imkanları hesabına, beynəlxalq əhəmiyyətli strateji infrastruktur layihələri də uğurla həyata keçirilir-bu layihələrdən biri olan Bakı-Tbilisi-Qars yeni dəmir yolunun inşası Azərbaycanın regionda siyasi nüfuzunun güclənməsinə təkan verməklə bərabər, respublikamızın Qərbə doğru integrasiyasına, Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə arasında siyasi və iqtisadi münasibətlərin inkişafına şərait yaratdı, Asiya ilə Avropanı birləşdirən nəqliyyat dəhlizinə çevrildi.

Ümummilli lider 1969-cu ildə Azərbaycana rəhbər seçildikdən sonra sosial-iqtisadi həyatın bütün sahələrində olduğu kimi, neft emalı sənayesində də dərin keyfiyyət dəyişiklikləri baş vermişdir. 1969-cu ildən başlayaraq Azərbaycanın xalq təsərrüfatının bütün sahələri kimi neft və qaz sənayesinin də yüksək dinamik inkişaf mərhələsinə qədəm qoyması ilə səciyyələnir-bu dövrdə Azərbaycanın neft və qaz sənayesinin inkişaf tarixində yeni mərhələ başlayır. 1971-ci ildə Azərbaycanda 1 milyard ton neftin hasilatının qeyd edildiyi təntənəli mərasim keçirilmişdir. Ulu öndərin təşəbbüsü və böyük səyi nəticəsində 70-80-ci illərdə Azərbaycanda neft sənayesinin inkişafına təkan verən 75 növdə 400-dən çox ağır yük qaldıran kran gəmisi, boruçəkən gəmilər, seysmik, sərnişin və s. gəmi növləri gətirildi. Xəzərdə 2500 t gücündə “Azərbaycan” kranı, “Xəzər” tipli özülqalxan, sonralar isə dənizin 200 m dərinliyindəki sahələrdə işləməyə imkan verən “Şelf” tipli yarımaldma üzən qazma qurğularının alınması nəticəsində dənizin daha dərin sahələrində zəngin neft və qaz yataqlarının kəşf olunmasına imkan yarandı. Nəticədə yeni 8 neft və qaz yataqları kəşf edildi, neft ehtiyatları iki, qaz ehtiyatları isə üç dəfə artırıldı-ilk dəfə olaraq Azərbaycanda neft emalı üçün xüsusi proqram hazırlandı və həyata keçirilməyə başlandı-həmin proqrama əsasən yeni texnika və texnologiyaya malik zavodlar yaradılmış, təzə qurğular inşa olunmuşdur. Eyni zamanda neftayırma zavodlarının yenidən qurulmasına başlandı. “Azərbaycanda neftayırma sənayesinin yenidən qurulması” planı mərhələlərlə icra olunduqca, bu sahədə başlanan keyfiyyət dəyişiklikləri də genişlənərək dərinləşirdi-hələ sovet hakimiyyəti illərində Ulu öndərin rəhbərliyi ilə respublikamızda görülən işlər, yaradılan möhkəm təməl bu gün müstəqil Azərbaycanda dünya standartlarına uyğun neft sənayesinin formalaşmasına imkan yaratmışdır. Bu dövrdə dünyada analoqu olmayan Dərin Dəniz Özülləri zavodunun Bakıda tikilməsi üçün o zaman Sovetlər məkanında 450 mln. ABŞ dollarının ayrılması, bunun üçün Moskvadan belə bir icazənin alınmasına nail olunması (bu zavodun Həştərxanda tikilməsi nəzərdə tutulmuşdu) Ulu öndərin möhkəm iradəsinin və cəsarətinin nəticəsi idi. Bütün bunlar Ümummilli liderin uzaqgörən və müdrik siyasətinin nəticəsi idi-o, çox gözəl anlayırdı ki, görülən bütün bu nəhəng işlər gələcəkdə müstəqillik qazanacaq Azərbaycanın istiqadi müstəqilliyinin əsasını təşkil edəcəkdir-tarix onun haqlı olduğunu sübut etdi.

Bu gün neft gəlirləri hesabına Bakının su təchizatı ilə bağlı problemlərinin əsaslı şəkildə həllini təmin edəcək Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin çəkilməsi və Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması layihələri mühüm yer tutur.

Neftdən əldə edilən gəlirlər hesabına bu gün ölkənin kadr potensialının artırılması istiqamətində də mühüm tədbirlər həyata keçirilir. “Əsrin müqaviləsi” ilə əsas qoyulmuş milli neft strategiyasının uğurlarının nəticəsi olaraq Azərbaycanın regionun lider dövləti, eləcə də regional və global iqtisadi layihələrin aparıcı iştirakçılardan biri kimi tanınmasına şərait yaranmışdır. Bu gün ölkəmizdə əldə edilən bütün iqtisadi uğurların başlanğıcında məhz milli neft strategiyası, bu strategiyanın ilk şanlı səhifəsini və təməl daşını isə Ümummilli liderin müəllifi olduğu “Əsrin Müqaviləsi” təşkil edir. Bu müqavilə Ulu Öndərin bugünkü və sabahkı nəsillər qarşısında tarixi xidmətidir- müasir neft siyasətimiz Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. “Azəri-Çıraq-Günəşli” dəniz neft-qaz yataqları blokunun kəşfiyyatı və işlənməsi üzrə “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanması yenidən müstəqillik qazanmış Azərbaycan Respublikasının yeni tarixinin şanlı səhifəsini açdı, Azərbaycanın maraqlarına cavab verən müqavilə şərtləri əldə edildi. Dünya təcrübəsindən də bəlli olduğu kimi, zəngin enerji resurslarına malik olmaq heç də xalqların və ölkələrin xoşbəxtliyi anlamına gəlmir. Əsas məqam enerji siyasətini düzgün formalaşdırmaqdan, milli maraqları və geosiyasi amilləri məharətlə uzlaşdırmaqdan, investisiya qoyuluşu üçün münbit şərait yaratmaqdan, neft gəlirlərini strateji sahələrə yönəltməklə səmərəli şəkildə idarə etməkdən ibarətdir. Ümummilli lider özünün müdrikliyi, zəngin siyasi təcrübəsi, milli təəssübkeşliyi sayəsində bütün bu kimi zəruri şərtləri təmin etməyə nail oldu.

Yeni neft strategiyasının reallaşdırılmasına çox ciddi təhdidlər olmuşdur- daxildəki və xaricdəki bir sıra qüvvələr Azərbaycanın inkişafını istəmir, ölkədə sabitliyi pozmağa, karbohidrogen ehtiyatlarının işlənməsi məqsədilə xarici investisiyaların cəlb olunmasının qarşısını almağa çalışırdılar. Ulu öndərin qətiyyəti və müdrikliyi sayəsində bütün bədxah ssenarilər puç oldu və müstəqil Azərbaycanın gələcək inkişafına hesablanan yeni neft strategiyasının möhkəm təməli qoyuldu-yalnız Ümummilli liderin hakimiyyətə qayıdıxından sonra Azərbaycanın maraqlarına tamamilə cavab verən müqavilə şərtləri əldə edildi.

“Əsrin müqaviləsi”nin imzalanması Ulu Öndərin müstəsna xidməti idi-mövcud çətinliklər fonunda xarici şirkətlər Azərbaycana sərmayə yönəltməkdən çəkinirdilər. Dahi şəxsiyyət xarici investorların Xəzərin Azərbaycan sektorunda karbohidrogen ehtiyatlarının işlənməsinə irihəcmli sərmayələr yönəltmələrinə nail oldu-Azərbaycanın bu gün beynəlxalq miqyasda uğurlu model kimi qəbul edilən davamlı inkişaf strategiyasının əsası da məhz “Əsrin müqaviləsi” ilə qoyulmuşdur. “Əsrin müqaviləsi” Ümummilli liderin bugünkü və sabahkı nəsillər qarşısında tarixi xidmətidir. Prezident İlham Əliyev uğurlu enerji siyasətində Ulu öndərin müstəsna rol oynadığını vurğulayaraq demişdir: “Müasir neft siyasətimiz Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Çünki məhz o, Azərbaycan rəhbərliyinə gələndən sonra ölkəmizdə vəziyyət sabitləşdi, Azərbaycan inkişaf yoluna qədəm qoydu və xarici investorlar bizə inandı. Çünki o vaxt bu inam əsas şərt idi. Bu inam olmasaydı, Azərbaycana heç kim böyük sərmayə qoymazdı. Çünki Azərbaycan o vaxt çox riskli bir ölkə kimi tanınırdı və investorları buraya cəlb etmək üçün böyük səylər göstərilmişdir”.

“Əsrin müqaviləsi”nin imzalanması və onun gerçəkləşməsi müstəqil Azərbaycanın iqtisadi inkişaf konsepsiyasını təşkil edən yeni neft strategiyasının həyata keçirilməsinin parlaq təzahürüdür. Bu müqavilənin imzalanması ilə ölkəmiz yeni inkişaf erasında daxil oldu-neft strategiyası ölkəmizi lider ölkələr səviyyəsinə yüksəltmişdir. Əldə edilmiş gəlirlər davamlı şəkildə sosial layihələrə, elm, təhsil və mədəniyyətin inkişafına yönəldilmiş, “qara qızıl” “insan kapitalı”

naminə istifadə edilməkdədir. “Əsrin müqaviləsi” həm də yeni transmilli enerji layihələrinin həyata keçirilməsində mühüm rolə malikdir. Azərbaycanın liderliyi ilə həyata keçirilən yeni layihələr ölkəmizin iqtisadi qüdrətinin və dünya arenasında siyasi çəkisinin yüksəlməsini təmin etmişdir.

Ümumilikdə Azərbaycan neftinin Xəzər dənizindən dünya bazarlarına çıxarılması üçün Yer planetinin ekvatorunun uzunluğunun 1/10-i həddində neft kəmərləri tikilmişdir: Bakı-Novorossiysk (1330 kilometr), Bakı-Supsa (833 kilometr) və Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac neft boru kəməri (1768 kilometr).

2017-ci il sentyabrın 14-də Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda “Azəri”, “Çıraq” və “Günəşli” yataqlarının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və neft hasilatının pay bölgüsü haqqında düzəliş edilmiş və yenidən tərtib olunmuş Sazişin imzalanması ilə “Əsrin müqaviləsi”nin müddəti 2050-ci ilə qədər uzadıldı-yeni Sazişin imzalanması ilə böyük ehtiyatlara malik bu yataqların işlənilməsində yeni mərhələ başladı.

Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra 90-cı illərin əvvəllərində bir çox çətinliklərlə üzləşmişdir. SSRİ-nin keçmiş respublikaları ilə Azərbaycan Respublikası arasında iqtisadi əlaqələrin qırılması, respublika ərazisində qeyri-sabitliyin mövcud olması, maliyyə və texniki təchizatın sifra etməsi neft və qaz sənayesinin ağır böhran vəziyyətinə salmışdır. Belə vəziyyətdə Ulu öndər “Neft Azərbaycanın milli sərvətidir”

Ümummilli liderin müəllifi olduğu neft strategiyası bu gün müstəqil dövlət kimi Azərbaycanın öz milli sərvətinin sahibi olmasının, iqtisadiyyatımızın dünya iqtisadiyyatına qovuşmasının, ölkəmizin 90-cı illərin əvvəlində başlanmış siyasi, iqtisadi və sosial böhranlardan çıxaraq dirçəlməsinin və yüksək inkişaf etmiş, möhkəm, demokratik Azərbaycan dövlətinin yaranmasının rəmzidir.

devizi ilə çıxış edərək, respublikanın neft sənayesinin bərpası və inkişafı ilə yaxından məşğul olmuşdur. Neft sənayesində yaranmış çətin vəziyyətdən çıxmaq və ölkəmizin karbohidrogen ehtiyatlarının mənimlənməsi üçün iki variantdan birini seçmək-ya 15-20 il ölkəmizin maliyyə-iqtisadi vəziyyətinin əlverişli olmasını gözləmək, ya da xarici neft şirkətlərini dəvət etmək lazım idi. Ümummilli lider xarici iri neft şirkətlərini Azərbaycana dəvət etmək qərarına gəldi və “Yeni neft strategiyası” tez bir vaxtda işlənilib hazırlandı. Azərbaycanı labüd fəlakətdən xilas edən dahi rəhbər onun iqtisadi yüksəlişi üçün də tədbirlər görməyə başladı. Ümummilli liderin “Yeni neft strategiyası”nın çox böyük uğurla reallaşması günümüzün reallığına çevrilmişdir-əldə olunan nailiyyətlər özünü aşağıdakı istiqamətlərdə göstərdi: *neft-qaz layihələrinə beynəlxalq neft korporasiyalarının, bütövlükdə xarici işgüzar dairələrin, iri investisiyaların cəlb edilməsi hesabına Azərbaycanın dünyanın enerji daşıyıcıları bazarına sürətlə çıxışı təmin edildi-bütövlükdə “Əsrin müqaviləsi”ndən bugünkü günə qədər xarici neft şirkətləri ilə 32 neft sazişi imzalanmışdır. Bu sazişlərin nəticəsi olaraq Azərbaycanın neft-qaz sənayesinə təxminən 60 milyard ABŞ dolları həcmində sərmayə qoyulmuşdur ki, bu da respublikamızın iqtisadi inkişafına ciddi təsir göstərmişdir; *Azərbaycanın karbohidrogen ehtiyatlarının dünya bazarına sərbəst və sürətli çıxışını təmin etmək üçün ixrac boru kəmərləri sistemi yaradıldı-hazırda hasil edilən neft və qaz ehtiyatları dünya bazarlarına bir neçə marşrut üzrə-Bakı-Novorossiysk, Bakı-Supsa, Bakı-Tbilisi-Ceyhan və Bakı-Tbilisi-Ərzurum kəmərləri ilə çıxarılır-bundan əlavə, “Cənub Qaz Dəhlizi” layihəsi çərçivəsində TANAP qaz kəməridə istifadəyə verilmişdir. Bakı-Novorossiysk və Bakı-Supsa kəmərlərinin həm müsbət, həm də mənfi cəhətlərinin olmasına baxmayaraq Ümummilli lider müdrik və yeganə düzgün qərar qəbul edərək hər iki neft kəmərinin çəkilməsini lazım

bildi. İlk neft layihəsinin həyata keçirilməsi və onun dünya bazarına ixracı “Azəri”, “Çıraq” və “Günəşli” yataqlarındakı işlərin intensivləşməsinə və Azərbaycanın karbohidrogen resurslarının işlənməsinə yeni investisiyaların cəlb edilməsi üçün şərait yaratdı.1999-cu ilin noyabrında İstanbulda ABŞ, Türkiyə, Azərbaycan, Gürcüstan, Qazaxıstan və Türkmənistanın prezidentləri tərəfindən Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) “Əsas İxrac Neft Kəməri”nin çəkilişi haqqında dövlətlərarası Müqavilə imzalanmışdır. 2002-ci ilin sentyabrın 18-də Səngəçal terminalında Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan prezidentlərinin iştirakı ilə Bakı-Tbilisi-Ceyhan ixrac neft kəmərinin təməl daşı qoyulmuş və tikintisinə başlanmışdır. BTC-nin Azərbaycan hissəsinin Gürcüstan hissəsi ilə birləşdirilməsi 2004-cü ilin oktyabrında baş tutdu. 2006-cı il iyulun 13-də isə Türkiyənin Ceyhan şəhərində XXI əsrin ən böyük enerji layihəsi olan Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinin təntənəli açılış mərasimi keçirildi. Azərbaycanın Enerji resurslarının nəqlində Bakı-Tbilisi-Ceyhan istiqamətinin seçilməsi Ümummilli liderin böyük siyasətinin qələbəsidir və bu kəmər dünya “arteriya”sı kimi neft kəmərləri sistemində daxil olmuşdur; *Azərbaycanın milli sərvəti olan neftdən gələn gəlirlərin gələcək nəsillər üçün toplanaraq artırıldı, bu gəlirlərdən ölkəmizin cari sosial ehtiyatlarını, iqtisadi tərəqqi və inkişaf tələblərini nəzərə almaqla, bugünkü nəsillər üçün istifadə edilməyə başlandı-bu

yer tutur. Azərbaycanın neftçi-mütəxəssislərinin neft və qaz hasilatı sahəsində əldə etdikləri bu yenilikçi təcrübənin bütün dünyada tətbiq edilməsi ilə ölkəmiz XX əsrin ortalarından başlayaraq dünya neft mühəndisliyi fikrinin əsas mərkəzlərindən biri kimi tanınmaqdadır. İkinci dünya müharibəsində faşist Almaniyası üzərində qələbə çalınmasında Azərbaycan nefti həlledici amillərdən biri olmuşdur. Müharibə zamanı keçmiş SSRİ üzrə istehsal edilən ümumi benzinin 80 faizi, müxtəlif yağların isə 96 faizi Bakıda istehsal edilmişdir. Bununla belə, Azərbaycan xalqı yalnız XX əsrin sonlarında, müstəqillik qazandıqdan sonra bu sərvətlərdən milli mənafeyinə uyğun tam bəhrələnmək imkanı qazanmışdır-bu imkan Ulu öndər tərəfindən gerçəkləşdirilmişdir-o bəyan etirdi ki, “Neft - Azərbaycanın ən böyük sərvəti olub, xalqa, özü də təkə indi ki nəslə deyil, həm də gələcək nəsillərə mənsubdur”.

Azərbaycanın neft strategiyası çərçivəsində imzalanmış müqavilənin hazırlanması üzrə danışıqlar Bakı, İstanbul və Hyüston şəhərlərində bir ildən çox davam etdirildi və müqavilə 1994-cü ilin sentyabrında imzalanmağa hazır vəziyyətə çatdırıldı. Hasilatın pay bölgüsü (PSA) prinsipinə əsaslanan bu müqavilə ilə Azərbaycanın yeni neft strategiyasının və bu günkü sürətli inkişafının əsası qoyuldu. Müqavilənin imzalanmasından bir neçə gün əvvəl bəyanat verən Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev onu ölkəmizin suverenliyinin qorunması və milli iqtisadiyyatın sürətli inkişafına nail olmaq üçün həlledici vasitələrdən biri kimi qiymətləndirərək demişdir: “Təqdim edilən layihə Azərbaycan Respublikasının, Azərbaycan xalqının iqtisadi mənafehlərini bu gün də, gələcəkdə də təmin edir və ona görə də mən bu müqavilənin imzalanması haqqında qərar vermişəm”.

Bu müqavilənin yenidən milli istiqalını qazanan Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin qorunub saxlanılmasında, möhkəmləndirilməsində, beynəlxalq nüfuzunun genişlənməsində və bazar iqtisadiyyatı prinsipləri əsasında inkişaf edən milli iqtisadiyyatın formalaşmasında müstəsna əhəmiyyəti oldu. Hazırda 20 sentyabr hər il Azərbaycanda “Neftçilər günü” kimi qeyd edilir. “Əsrin müqaviləsi” imzalanmış zaman adları çəkilən üç yataqdakı enerji ehtiyatları 511 milyon ton neft, 160 milyard kubmetr qaz həcmində qiymətləndirilmişdir. Lakin sonrakı dövrdə aparılmış axtarış-kəşfiyyat işlərinin nəticəsində həmin yataqlarda çıxarıla bilən neft ehtiyatının təqribən bir milyard ton, qaz ehtiyatının isə 300 milyard kubmetrə yaxın olduğu təsdiqləndi.

Ölkənin mənfəət nəfətidən əldə edilən vəsaitlər Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunda (ARDNF) toplanır-fondun yaradılmasında əsas məqsəd neft gəlirlərindən milli iqtisadiyyatın sürətli inkişafını təmin etmək üçün ehtiyat, sosial-iqtisadi və investisiya yönümlü layihələrin maliyyələşdirilməsini təşkil etməkdən ibarətdir. ARDNF özündə sabitləşdirici və toplayıcı funksiyaları birləşdirir. Eyni zamanda ARDNF-nin nizamnamə sənədləri ondan insan inkişafı və qeyri-neft sektorunun inkişafına yardım məqsədilə istifadə edilməsini nəzərdə tutur. Neft gəlirlərinə ictimai nəzarət və şəffaflıq təmin etmək məqsədilə ARDNF-nin Müşahidə Şurası yaradılmışdır. Burada həm icraedici, həm qanunverici hakimiyyətin, həm də ictimaiyyətin nümayəndələri təmsil olunur. Bu gün artıq həqiqətə, realığa çevrilən BTC də, Bakı-Novorossiysk də, Bakı-Supsa da hələ uzun illər boyu xalqımıza, ölkəmizə fayda gətirəcək, hər bir vətəndaşın güzəranının yaxşılaşmasına xidmət edəcəkdir. Çünki Azərbaycan nefti xalqımıza məxsusdur, onun sərəncamçısı da, yiyəsi də Azərbaycan xalqıdır, millətimizdir. Bu gün Dövlət Neft Şirkətində həyata keçirilən tədbirlər, proqram və layihələr də məhz bu ali məqsədin reallaşmasına xidmət edir.

Yeni neft strategiyasının banisi...

Əvvəli-Səh-9

“Əsrin müqaviləsi” üzrə işlərin ilkin mərhələsində bir çox xarici investorlar Azərbaycanda neft ehtiyatlarının nəzərdə tutulduğundan az ola biləcəyindən ehtiyat edərək yeni iri neft kəmərinin tikintisinə tələsmirdi. Buna görə də ilk Azərbaycan neftinin Avropaya və dünya bazarlarına çıxarılması üçün 1998-ci ildə Bakı-Novorossiysk (Şimal marşrutu, Rusiya), 1999-cu ildə isə Bakı-Supsa (Qərb marşrutu, Gürcüstan) neft kəmərləri tikilib istifadəyə verilmişdir. Bu kəmərlərin birlikdə illik ötürmə qabiliyyəti maksimum 20 milyon ton təşkil edirdi. Lakin Azərbaycandakı neft ehtiyatlarının potensial həcmindən çıxış edən Ulu öndər əsas ixrac boru kəmərinin əlverişli marşrut əsasında çəkilməsinə çalışdı. Gərgin siyasi-diplomatik əmək sərf edərək əsas ixrac boru kəmərinin Bakı-Tbilisi-Ceyhan marşrutunun seçilməsinə nail olan dahi lider 2002-ci ildə kəmərin Bakıda tikintisinə start verdi. Təsədüfü deyil ki, bu möhtəşəm mühəndis qurğusunun fəaliyyətə başlamasında Ümummilli liderin müstəsna xidmətləri nəzərə alınaraq kəməre onun adı verilmişdir. Bakı-Tbilisi-Ceyhan öz miqyas və əhəmiyyətinə görə digərlərindən kəskin fərqlənir-2006-cı ilin iyulunda rəsmi açılışı olan əsas ixrac boru kəmərinin uzunluğu 1769 km, illik ötürmə qabiliyyəti 50 milyon tondur (gün ərzində bir milyon barrel). İnşasına dörd milyard ABŞ dolları həcmində investisiya qoyulan kəmərin tikintisində 22 min insan çalışmışdır-Bakıdan ötürülən xam neft Türkiyənin Aralıq dənizində yerləşən Ceyhan limanına 10 günə çatır.

1994-cü ildə “Əsrin müqaviləsi” ilə əsas qoyulan Azərbaycanın neft strategiyası çərçivəsində bu günə kimi xarici neft şirkətləri ilə ümumilikdə 27 neft sazişi imzalanmışdır-həmin sazişlər üzrə birgə işlənilməsi nəzərdə tutulan perspektiv strukturların sayı 30-dur: bu sazişlərdən 15-i Xəzərin Azərbaycan sektorunu, 12-si isə quru sahələri əhatə edir. Bu sazişlərdə Azərbaycan hökumətinin tərəfdaşları dünyanın 21 ölkəsini təmsil edən 43 şirkətdir-proqnozlara görə imzalanmış sazişlər çərçivəsində karbohidrogen resurslarının kəşfiyyatına, işlənilməsinə və nəqliyə ümumi sərmayə qoyuluşu 60 milyard ABŞ dolları həcmində olacaqdır. Neft strategiyası sayəsində milli iqtisadiyyatın əsasını təşkil edən neft-kimya, neft emalı sənayesi və bunlarla bağlı alt sahələrin müasir standartlara cavab verən infrastrukturunu quruldu. Neft emalı və neftayırma sahə-

sində əldə edilən böyük təcrübə və mütəxəssis kontingenti sayəsində Azərbaycan hökuməti xarici ölkələrin adı çəkilən sahələrinə irihəcmli investisiya qoyuluşları etməyə başladı. Bu gün Gürcüstanda nəhəng neft terminalı, Türkiyədə neft emalı zavodu Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinə məxsusdur. Azərbaycanın neftçi və mühəndisləri isə Moldovada neft yataqlarının kəşfiyyat və hasilatını öz üzərlərinə götürmüşdür.

“Əsrin müqaviləsi” imzalandıqdan dərhal sonra Ulu öndər tərəfindən Bakıda beynəlxalq nüfuzə malik “Xəzərneftqaz” sərgi-konfransının təşkil edilməsi ənənəsinin əsası qoyuldu-bu sərgi-konfransı Bakıda hər il təşkil etməkdə əsas məqsəd Xəzər regionunun neft və qaz potensialını dünyanın işgüzar dairələrinin nəzər-diqqətinə çatdırmaqdan, neft və qazın hasilatı, istehsalı, daşınması, adı çəkilən sahədə ən yeni texnologiyaların tətbiqi üzrə ixtisaslaşmış şirkətlərin bir-biri ilə yeni işgüzar əlaqələrinin yaranmasına təkan verməkdən ibarət idi-sərgi-konfransın Azərbaycan neft strategiyasının həyata keçirilməsində böyük rolu olmuşdur. “Əsrin müqaviləsi” Azərbaycanı bir daha bütün dünyaya neft ölkəsi kimi tanıtdı, 1999-cu ilin iyununda Xəzərin Azərbaycan sektorunda yerləşən nəhəng “Şahdəniz” qaz-kondensat yatağından ilkin nəticələrin əldə olunması isə Azərbaycanı dünyaya böyük miqdarda qaz ixrac etmək qabiliyyətinə malik olan bir ölkə kimi təqdim etdi. 2007-ci ildə geoloqların elan etdiyi kəşfiyyataxtarış işlərinin yekunlarına görə, yataq bir trilyon kubmetr qaz ehtiyatına malikdir. 1996-cı ildə imzalan “Şahdəniz” yatağının birgə işlənilməsi müqaviləsi bu gün Azərbaycanın neft strategiyası çərçivəsində “Əsrin müqaviləsi”ndən sonra icrasına başlanan və real nəticələri olan ikinci iri layihədir. 2006-cı ilin dekabrında yatağın genişmiqyaslı mənimsənilməsinə başlanılmışdır. 2005-ci ildə “Şahdəniz” qaz yatağının zəngin ehtiyatlarını dünya bazarına ixracını təmin edən digər miqyaslı layihənin - Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin tikintisinə start verildi və 2007-ci ilin əvvəllərindən kəmərin istismarına başlanıldı. Bu kəmərin ümumi uzunluğu 971 km, diametri 1066 mm (42 düymə), keçirmə qabiliyyəti 20 milyard kubmetrə qədərdir.

Mərkəzi Asiya neftinin və təbii qazının Avropaya nəqli üçün Azərbaycanın neft strategiyası çərçivəsində həyata keçirilən iri layihələr, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft və Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz

kəmərləri Transxəzər və Nabukko kimi genişmiqyaslı layihələrin meydana çıxmasına əsas səbəb kimi göstərilir. Bunlar isə öz növbəsində Azərbaycan üçün tranzit ölkə kimi həm siyasi, həm də iqtisadi baxımdan əlverişli faktlardır. Beləliklə də Azərbaycanın yeni neft strategiyasının həm milli, həm regional və həm də global fayda gətirən əlverişli inkişaf proqramı olduğu təsdiq edilir. Bütün bunları əvvəlcədən görən Ümummilli lider “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanması mərasimində söylədiyi tarixi nitqində demişdir: “Mən bu müqavilənin hazırlanmasında, imzalanmasında iştirak etdiyimə görə özümü çox xoşbəxt hesab edirəm. Üzərimə götürdüyüm məsuliyyəti dərk edirəm və ümidvaram ki, gələcək nəsillər bu gün burada baş verən tarixi hadisəni layiqincə qiymətləndirəcəklər”.

“Əsrin müqaviləsi” ilə başlanan Azərbaycanın neft strategiyasının gerçəkləşdirilməsi ilə Azərbaycan dünyada özünə daha etibarlı siyasi və iqtisadi tərəfdaşlar və müttəfiqlər tapmışdır. Ölkənin digər sahələrinə də xarici investisiyaların sürətli axını başlandı və hazırkı inkişafın əsası təmin edildi. Azərbaycan neft strategiyasının banisi Ulu öndər verdiyi müsahibələrin birində “Əsrin müqaviləsi”nin “dar və təhlükəli ciğir”lə keçərək ərşəyə gəldiyini bildirmişdir. Bu gün həmin ciğir Azərbaycanın böyük inkişaf yoluna çevrilmişdir. Ümummilli liderin neft strategiyasının perspektivinə qiymət verərək dedi ki, bu fikir yerinə düşür: “Azərbaycan dövlətinin neft strategiyası artıq öz müsbət nəticələrini verib, dünyada tanınıb və XXI əsrdə Azərbaycanın müstəqil, azad inkişaf etməsinin əsasını təşkil edən amillərdən biridir”.

Bu gün Azərbaycan öz inkişaf tempinə görə Qafqazda lider ölkədir. Bütün bunların əsası, özülü isə Ümummilli lider tərəfindən qoyulmuşdur. Müstəqil Azərbaycan Respublikası dinamik inkişaf yolu ilə gələcəyə doğru addımlayır, ölkəmizdə global proqramlar, irimiqyaslı layihələr, dövlət proqramları həyata keçirilir, “Əsrin müqaviləsi” reallaşır. Ulu öndər hakimiyyətə qayıdarkən müstəqilliyini yeni qazanmış ölkəmiz dünya xəritəsindən silinmək təhlükəsi ilə qarşı-qarşıya idi. Dövlətçiliyimizin müqəddəratının həll edildiyi o ağır məqamda dahi şəxsiyyət, müdrik siyasi xadimin atdığı qəti addımlar, yürütdüyü

tarazlı daxili və xarici siyasət ölkəni bürümüş dərin böhranı aradan qaldırdı, xalqımızı üzləşdiyi fəlakətlərdən xilas etdi. Ümummilli lider qısa müddətdə respublikada möhkəm ictimai-siyasi sabitlik yaratdı, yeni dövr üçün Azərbaycanın iqtisadi inkişaf prioritetlərini müəyyənləşdirdi və ölkənin bazar iqtisadiyyatı yolunda irəliləməsi üçün misilsiz işlər gördü, Azərbaycanın güclü və qüdrətli dövlətə çevrilməsi üçün ölkənin malik olduğu zəngin karbohidrogen ehtiyatlarından son dərəcə səmərəli istifadə edilməsini vacib sayaraq yeni neft strategiyasının işlənilməsi və uğurla həyata keçirilməsinə, Azərbaycanın zəngin neft-qaz yataqlarının mənimsənilməsi, bu əvəzsiz təbii sərvətin dünya bazarlarına çıxarılmasına nail oldu. Çıxış yolunu Qərb şirkətləri ilə milli maraqlara söykənən əməkdaşlığın qurulmasında görən ulu öndər siyasi iradəsi hesabına bu istiqamətdə aparılan danışıqları uğurla sona çatdırdı. Azərbaycan MDB məkanında Qərb şirkətləri ilə iri neft müqaviləsi imzalayan ilk dövlət olmaqla, Xəzər dənizində beynəlxalq əməkdaşlığın bünövrəsini qoydu.

“Əsrin müqaviləsi” Azərbaycan neft sənayesinin dönüş nöqtəsi və yenidən müstəqillik əldə etmiş Azərbaycanda neft strategiyasının həyata keçirilməsinin başlanğıcı hesab edilir-bu Beynəlxalq neft layihəsinin Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin qorunub saxlanılması və möhkəmləndirilməsində müstəsna əhəmiyyəti oldu. “Əsrin müqaviləsi” Azərbaycanda digər böyük layihələrin həyata keçirilməsi üçün zəmin yaratdı. 1999-cu ilin iyun ayından etibarən bp Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti-ABƏŞ-in vahid operatorudur. ABƏŞ-in iş proqramlarını və xüsusi layihələrin büdcəsini ARDNŞ, Azərbaycan hökuməti və xarici neft şirkətlərinin təmsilçilərindən ibarət Rəhbər Komitə təsdiq edir. 14 sentyabr 2017-ci ildə “Azəri-Çıraq-Günəşli” (AÇG) yataqlar blokunun işlənməsi üzrə Hasilatın Pay Bölgüsünün düzəliş edilmiş və yenidən tərtib olunmuş sazişi (PSA) imzalandı-başqa sözlə, “Əsrin müqaviləsi”nin müddəti 2050-ci ilədək uzadılmışdır. Mərasimdə çıxış edən

Prezident İlham Əliyev demişdir: “Bu gün imzalanan sənəd göstərir ki, Azərbaycanda Heydər Əliyev siyasəti yaşayır və yaşayacaq. Ölkəmizin gələcək inkişafı üçün siyasi, iqtisadi və ya başqa maneə yoxdur. Ölkəmiz bundan sonra uğurla inkişaf edəcək. Bu potensialın formalaşmasında “Əsrin müqaviləsi”nin böyük rolu var. Biz müstəqil siyasət aparan, heç kimdən asılı olmayan ölkəyik. Bu, iqtisadi imkanlarımızdan qaynaqlanır. Bu imkanı da bizə “Əsrin müqaviləsi” yaratmışdır”. BP-nin baş icraçı direktoru Robert Dadli imzalanma mərasimində demişdir ki, “Heydər Əliyevin əməyinin bəhrəsi olan yeni saziş çərçivəsində yatırılacaq sərmayənin məbləği 40 mlrd. dolları ötecek. Bütün bu nailiyyətlər yalnız mərhum prezident Heydər Əliyevin uzaqqörən siyasəti sayəsində mümkün olmuşdur. Altı fərqli ölkədən olan on bir şirkət SOCAR ilə birlikdə ölkənin enerji yolunda yeni bir səhifə açdı. 1994-cü ildə sentyabr ayının məhz həmin əlamətdar günündə mərhum prezident Heydər Əliyev “Azərbaycanın həyatında yeni dövrün başladığını” demişdir-o, haqlı idi-Azərbaycanın dənizdəki neft ehtiyatlarının işlənməsində və eləcə də həmin ehtiyatların dünya bazarlarına nəql edilməsində möhtəşəm nailiyyətlər əldə olunmuşdur”.

“Əsrin müqaviləsi” beynəlxalq əməkdaşlığa, global və regional təhlükəsizliyə töhfədir. Müasir Azərbaycanın nümunəsi əyani şəkildə bir daha təsdiq etdi ki, ümummilli lider Heydər Əliyevin müəllifi olduğu “Əsrin müqaviləsi” ilə Azərbaycanda yeni neft strategiyası başlanmış və öten müddətdə uğurla həyata keçirilmişdir. Bu strategiya ölkəmizin müstəqil gələcəyini, dünya dövlətləri ilə strateji tərəfdaşlığını, iqtisadi inkişafının uğurlu nəticələrini, beynəlxalq və regional aləmdəki aparıcı rolunu təmin etmiş və Azərbaycanın dünyanın qabaqcıl ölkələri sırasına çıxmasına təkan vermişdir.

Yaşar Əhmədov
Fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru,
Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin
“Humanitar fənlər” kafedrasının dosenti

Vüqar Rəhimzadə: “Ajiotaj yaratmaq cəhdi özünəinamsızlığın təsdiqidir”

Hər bir məsələyə mənfi yöndən yanaşmaq, ictimai fikri çaşdırmaq heç bir siyasi partiyaya başucalığı gətirməz

sahələrdə yeniləşməni, təkmilləşməni zərurətə çevirdi. Siyasi sistemin təkmilləşməsi də günümüzün əsas tələbi kimi qarşıda dayandı. Bunun üçün parlamentdə təmsil olunan siyasi partiyalar yeni “Siyasi partiyalar haqqında” Qanun layihəsinin hazırlanması ilə bağlı Milli Məclisin sədrinə müraciət etdilər. Qanunun hazırlanmasında beynəlxalq təcrübəyə istinad edilməsi, eyni zamanda, ölkədə qeydiyyatdan keçmiş bütün partiyaların rəy və təkliflərinin nəzərə alınması demokratik prinsiplərə sadiqliyin bariz nümunəsi kimi dəyərləndirildi.

“Siyasi partiyalar haqqında” yeni Qanun layihəsi hazırlanaraq Milli Məclisdə müzakirələrdən sonra qəbul olundu. Bu ilin əvvəlində dövlət başçısı İlham Əliyev yeni Qanunu təsdiqlədi. Özümdə bütün yenilikləri, ölkədə gedən inkişafı, tərəqqini əks etdirən, ən əsası, siyasi partiyaların fəaliyyətinə geniş imkanlar yaradan “Siyasi partiyalar haqqında” yeni Qanun ətrafında aparılan müzakirələr radikalılığı özələrinə bir fəaliyyət

istiqaməti kimi seçən siyasi partiyaların nədən ehtiyat etdiklərini bir daha ortaya qoyur”.

Bu fikirləri Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Xətai rayon təşkilatının sədri, siyasi elmlər doktoru Vüqar Rəhimzadə bildirib.

Vüqar Rəhimzadə qeyd edib ki, müzakirələrin gedişində radikalların “Siyasi partiyalar haqqında” Qanunla bağlı fikirlərinin nə qədər qərəzli, şəxsi ambisiyalarına xidmət edən, reallıqdan uzaq olduğu təsdiqləndi: “Radikal müxalifətin əl-ayağa düşməsinə, qeyri-ciddi fikirləri ilə ictimai rəyi çaşdırmağa xidmət edən addımlarının arxasında dayanan amillərdən biri beş min üzvün təsdiqlənməsi məsələsi oldu. Realıq budur ki, xalq bu partiyaların hansı elektorata malik olduqlarını çox yaxşı bilir. Azərbaycanda keçirilən demokratik seçki prosesləri, eyni zamanda, bu üzvlərin ölkəmiz barədə beynəlxalq aləmdə mənfi rəy yaratmaq, Azərbaycanın demokratik imicinə xələl gətirmək məqsədilə keçirdikləri aksiyalara topladıqları insanların sayı da onların sosial dayaqdan məhrum olduqlarını nümayiş etdirib”.

qlarını nümayiş etdirib”.

YAP Xətai rayon təşkilatının sədri bildirib ki, hazırda müxalif cəbhədə cərəyan edən proseslərə diqqət yetirsək, xeyli müddətdir yeni Qanunla bağlı hakimiyyətin ünvanına qərəzli fikirlər, ittihamlar səsləndirən partiyaların təmsilçilərinə qeydiyyatdan sonra bir süstlük yarandığını görürük: “Proseslərin sonunu gözləmədən ehlə ilk addımda gündəmə gətirilən hər bir məsələyə mənfi yöndən yanaşmaq, ictimai fikri çaşdırmaq heç bir siyasi partiyaya başucalığı gətirməz. “Siyasi partiyalar haqqında” Qanunun ayrı-ayrı maddələrinə diqqət yetirdikdə radikal müxalifətin ətrafında ajiotaj yaratmağa çalışdığı məsələlərin əsl mahiyyətini aydın şəkildə görə bilərik. Bu üzvlərin apardıqları təbliğatın əksinə olaraq sənəddə bildirilir ki, dövlət qeydiyyatından keçmiş bütün siyasi partiyaların sərbəst fəaliyyətinə təminat verilir. Qanunda hər hansı siyasi məhdudlaşmadan söhbət belə gedə bilməz. Siyasi partiyaların qanun qarşısında bərabərliyi təsbit olunur. Lakin radikalılar belə rəy yaratmağa çalışdılar ki, guya yeni Qanun siyasi partiyaların fəaliyyətinin məhdudlaşdırılmasına, ayrışdırılmasına xidmət edir. Yeni Qanunda partiyaların dövlət büdcəsindən maliyyələşməsi məsələsi də öz əksini tapır. Təbii ki, partiyaların səmərəli fəaliyyəti üçün stimulverici amil olacaq bu mühüm addım onların maliyyələşməsində qaranlıq məqamların olmamasına xidmət edir”.

V.Rəhimzadə qeyd edib ki, ümumilikdə qeydiyyat prosesindən sonra siyasi mühitdə cərəyan edən hadisələr onu deməyə əsas verir ki, radikal müxalifətin yeni Qanunu hədəf seçməsi məqsədli xarakter daşıyır: “Onların ictimai fikri çaşdırmaq üçün söylədikləri fikirlərin heç bir əsası olmadığı sübut olundu. Ajiotaj yaratmaq cəhdi özünəinamsızlığın təsdiqidir. Hakimiyyət siyasi partiyaların üzvlərinin reyestrini təsdiq etməklə demokratik cəmiyyətin mühüm amili olan siyasi dialoqun daha da dərinləşməsində maraqlı olduğunu təsdiqləyir. Yeni Qanun siyasi partiyalar üçün demokratik fəaliyyət meyarlarını müəyyən edir. Hər yeni sənəd, təbii ki, qarşıdakı dövr üçün hədəfləri, çağırışları özündə ehtiva edir. Bu baxımdan, hər bir ölkənin inkişafında, dövlətlər arasında əlaqələrinin möhkəmlənməsində mühüm rol oynayan siyasi partiyaların fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi Azərbaycan iqtidarının diqqət göstərdiyi əsas məsələlər sırasındadır. Bu fəaliyyətin daha da genişləndirilməsi üçün mövcud hüquqi bazanın dövrün, zamanın tələbinə uyğun təkmilləşdirilməsi mühüm əhəmiyyətə malikdir”.

Elçin Bayramlı

Niyə və necə dəyişdik?

Son vaxtlar maddi dəyərlər mənəvi dəyərləri üstələməkdədir. İnsanlarda depressiya, stress artıb. Hiyləgərlik üsulları xeyli rəngarəngləşib və təkmilləşib. Ümumi cəmiyyət maraqları şəxsi maraqlara qurban verilir. Əsas məqsəd çoxlu pul qazanmaq, vəzifə, şöhrət əldə etmək və özünü başqalarından üstün göstərmək üzərində fokuslanıb. Qanunu, qaydanı pozmaq üstünlük sayılır, başqalarından fərqlənmək (bu, hətta pis şeylərdə olsa belə) azarı gənclər arasında geniş yayılır.

Hətta gərgin münasibətlər ətraf mühitdən ailə daxilinə keçib və məhz bu səbəbdən münasibətlərin, boşanmaların və ailədaxili qətlərin sayı artır. Böyük sözünü vecinə alan da yoxdur. Bir çox gənclər açıqca deyirlər ki, biz hər şeyi bilirək və doğru edirik, siz yaşlı nəsil heç nə bilmirsiniz və səhv edirsiniz. Lakin realıq bütün dövrlərdə və bütün ölkələrdə olduğu kimi tam əksini göstərir.

Əvvəllər milli-mənəvi dəyərlərimiz həyatımızın əsas sütunu idi. El arasında yazılmamış qanunlar adlandırılan ictimai davranış kodeksləri var idi və buna əməl olunurdu. İnsanlar bir-biri ilə ədəb-ərkanla davranır, böyük-küçük, qadın-kişi yeri bilirdi. İctimai yerlərdə şit hərəkətlər, ucadan mahnı oxutmaq, dar keçidlərdə yolu kəsərək söhbətləşmək və ya zarafatyana süpürəlmək, ucadan danışmaq, hara gəldi zibil atmaq, avtobusda sürücü ilə söyüşmək yəqin ki, heç kimin ağına belə gəlmirdi.

21-ci əsrə keçid sanki başqa bir dünyanı gətirdi. Pul və vəzifə uğrunda amansızcasına mübarizə mənəvi dəyərləri tədricən arxa plana keçirdi. Təhsilə, elmə, mədəniyyətə marağı əyləncənin əvəz etməsi, ağsaqqal-qarasaqqal münasibətlərinin çərçivədən çıxması, TV-lərdən şou, serial və kriminal verilişlərlə kütləvi əlaqsizləşmə, psixotron terror, davamlı reklam təcavüzü ilə zövqlərin, xüsusiyyətlərin, davranışların, dəbin hansısa şübhəli xarici mərkəzlərdən formalaşdırılması siyahı təəssüf ki, xeyli uzundur. Bu psixotron terror mənəvi zombiləşmənin əsasını qoymaqladır.

Bu tendensiya real həyatdan indi də virtual həyata keçib. Mediada təhqir, böhtan, şantaj yalan xəbər yayıb çoxlu izləyici əldə etmək və pul qazanmaq daha ayıb sayılır. Internet saytlarda biabırçılıq baş alıb gedir. Televiziyalar daha çox mənfi şeyləri təbliğ edir, maddi dəyərlərin mənəvi dəyərlərdən üstün olduğunu “göstərirlər” (burada əlbəttə dövlət və ictimai televiziya kanallarını istisna etmək lazımdır, onlar hələ də televiziyanın funksiyasını unutmayıblar).

Sosial şəbəkələrdə adamlar normal müzakirə aparmaq əvəzinə bir-birini “qırır”. Heç kimin sözü heç kimə xoş gəlmir. Heç kim heç kimin “kitabını oxumur”. Həqiqəti deyənə, nöqsanlarımızı üzə çıxaranı, düzəltməyə çalışanları, mənəvi dəyərləri müdafiə edənləri “geridə qalmış” adlandırırlar və az qalır linc edərlər.

Bəli, bu gün, bəzi qlobal mərkəzlər tərəfindən cəmiyyətimizə yad dəyərlər oturdulur, hər şey tədricən dəyişdirilir. Bunun nəticəsində, indi müsbət şeylər mənfi sayılır, mənfi şeylər müsbət. Mənfilər çoxaldıqca müsbətlər azalır. Azlıq çoxluğa tabe olur.

İndiki qloballaşma dövründə milli-mənəvi dəyərlərimizi daha çox qorumağıq, çünki indiyədək heç vaxt olmadığı qədər güclü təzyiq və terror altındadır. Elmə-təhsilə daha çox fikir verib irəli getməliyik. Sağlam düşüncəli, savadlı uşaqlar yetişdirib tərbiyə etməli, xalqımızı, ölkəmizi dünyanın inkişaf etmiş ölkəsinə çevirəcək insanları qorumağı, küçə müğənnilərini və yarıçıpaq modelləri dinləmək əvəzinə alimləri, ziyalıları dinləməliyik. Yalnız bu yolla bir millət kimi yaşaya və inkişaf edə bilərik.

“Ermənilər son çabalarını göstərirlər”

“İkinci Dünya Müharibəsinin sonlarında faşist Almaniyası özünü qoruyub saxlamaq üçün hər şeydən istifadə etdi. Hətta bəzi cəbhələrdə irəliləyə də bildi. Amma bunlar əbəsdə idi. Çünki faşizm məhvə məhkum idi. Bu gün ermənilər də faşist təfəkkürlü insanlar kimi fəaliyyət göstərir. Ona görə də ermənilər bütün cəbhəboyu təxribatlar törədirlər. Məlumdur ki, Azərbaycana qarşı dünyanın ədalətsiz təşkilatlarını və dövlətlərini öz yanına yığıb.

Amma ən əsası odur ki, Azərbaycan bu maneələrin hamısını uğurla dəf edir. Çünki Azərbaycanın işi haqq işidir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında millət vəkili Anar İsgəndərov deyib. Onun sözlərinə görə, erməni nə edirsə etsin, bunlar onun son çabalarıdır: “Şərti sərhəddə duran əsgərimizə güllə ata, minalar yerləşdirə bilər, amma son nəticədə erməni məğlubdur. 2020-ci ildə Ermənistanın yaratdığı bütün miflər darmada-

ğın oldu. Ona görə də Azərbaycanın yeritdiyi siyasəti bir daha nəzərdən keçirsək, necə ədalətli, beynəlxalq normalara uyğun olduğunu görürük”. Deputat sözlərinə davam edərək bildirib ki, əgər bu gün Qarabağ ərazisində erməniəşillər Azərbaycan vətəndaşları yaşayırsa, bu günah və ya cinayət deyil: “Amma həmin ermənilər Azərbaycan qanunlarını qəbul etmək istəməzlərsə, onda biz onların nazı ilə oynama-yacağıq. Həm Ermənistan Respublikası, həm də Qarabağda olan separatçı qüvvələr son cəhdlərini göstərir. Yəqin ki, bunlara bir nöqtə qoyulacaq və Azərbaycan sülhsevər bir dövlət kimi öz nüfuzunu dünyanın hər yerində daha da inkişaf etdirəcək. Bu, hər bir azərbaycanlının istəyidir”.

Ləman Sərraf

“Putin Qarabağın Azərbaycan olduğunu bir daha təsdiqlədi”

Xəzər Strateji Araşdırmalar İnstitutunun baş direktoru İqor Korotçenko “Moskva-Baku” portalına müsahibəsində Rusiya liderinin Qarabağla bağlı açıqlamalarını, eləcə də İrəvanın qərbyönlü addımlarının Ermənistan-Azərbaycan nizamlanması ilə bağlı vəziyyətə necə təsir edəcəyini şərh edib. Müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.

- İqor Yuryeviç, Rusiya prezidentinin iqtisadi forumda verdiyi “əslində, Ermənistan-Azərbaycan vəziyyəti ilə bağlı Ermənistanın Rusiyaya qarşı bütün iddiaları Ermənistan rəhbərliyinin özü də Qarabağı Azərbaycan ərazisi kimi tanıdığına görə mümkün deyil” bəyanatlarını necə şərh edə bilərsiniz?

- Rusiya prezidenti Vladimir Putin bütün bu məsələlərə nöqtə qoydu, Rusiyanın Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə hörmət etdiyini, Qarabağın Azərbaycan olduğunu bir daha təsdiqlədi və mahiyyətə bildirdi: Ermənistan siyasi rəhbərliyinin, Nikol Paşinyanın Moskvaya irəli sürdüyü bütün ittihamlar sırf özünə ünvanlandırılmalıdır, çünki həqiqətən də rəsmi səviyyədə Ermənistan hakimiyyəti Qarabağı Azərbaycan ərazisi kimi tanıyıb. Ermənistan hakimiyyətinin bu gün Rusiyanı öz uğursuzluqlarında və problemlərində ifrat dərəcədə günahkar göstər-

Ekspert: “Erməni hakimiyyəti belə davam etsə, Ermənistanda ikinci Ukrayna alınacaq”

şübhəsiz ki, bundan sonra da şahidi olacağımız təxribat xarakterli, açıq-aşkar biabırçı addımları isə, qəbuledilməzdir.

Paşinyan ardıcıl anti-Rusiya addımları ilə bir neçə problemi həll edir. O, Ermənistanı Qərbdə tərəf çevirməyə, torpağı “peyinləməyə” çalışır ki, İrəvanla Qərb arasında münasibətlər mümkün qədər əlverişli olsun.

İndiki Ermənistan baş nazirinin siyasi mahiyyətini unutmaq: o, “rəngli inqilabın” məhsuludur, Amerika və Qərb qeyri-hökumət təşkilatlarının himayəsi ilə gəlib. Onun Ermənistanda hakimiyyətə gəlməsindən 5 il keçir, bütün bu müddət ərzində Qərb ona pul yatırır, onu bu pulları geri qazanmağın vaxtıdır. O, hakimiyyətin bütün ləzzətlərini dadıb və zəbt etdiyi kreslosundan ayrılmmaq istəmir. Ona görə də bir tərəfdən qərbyönlü missiyasını yerinə yetirir. O cümlədən, cəmiyyətdə çoxlu radikalların və revanşistlərin olduğu bir şəraitdə qarşıya qoyulan vəzifəni yerinə yetirmək üçün Ermənistanın problemlərinə görə məsuliyyəti Rusiyanın üzərinə qoymağa, qəzəbi başqa tərəfə yönəltməyə çalışır. Erməni cəmiyyətinin diqqətini özündən ayıraraq, o, hər şeyi elə edir ki, erməni əhalisinin gözündə Rusiya Federasiyası erməni revanşistlərinin ümidlərinin və arzularının

baş

Britaniyaya, Amerikaya bağlı qapılar arxasında sədaqət andı içirsən, sənə nə mane olur? Lakin Moskvaya qarşı bu cür açıq hücumlar Ermənistanın xarici siyasət planının çox ciddi səhv hesablanmasıdır və nəticədə İrəvanın özünə zərbə vurdu.

- Qarabağdakı separatçılar yenidən liderlərini seçiblər. Eyni zamanda, Paşinyan bildirib ki, “yeni seçilmiş” şəxsi təbrik edəcək heç nə yoxdur, çünki onun üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Yəni istər İrəvanda, istərsə də separatçılar özləri separatçı rejimin taleyinin əvvəlcədən müəyyənləşdiyini hiss edirlər? Mövcud vəziyyəti, Putinin bəyanatlarını, İrəvanın davranışını nəzərə alsaq, Ermənistan-Azərbaycan nizamlanmasının perspektivləri necədir?

- Azərbaycanın Qarabağ iqtisadi rayonunda, suveren Azərbaycan ərazilərində hər hansı qondarma seçkilər yerli səviyyədə təşəbbüsdən və separatçıların bardağın son damlasını daşımaq cəhdindən başqa bir şey deyil. Heç bir ölkə ənənəvi olaraq bu “seçkiləri” legitim tanımayıb. Ona görə də erməni separatçıların “rəhbərliyində” adların dəyişdirilməsi, ümumiyyətlə, vəziyyəti dəyişmir. Bəli, İrəvan Qarabağın bu hissəsini separatçıla-

İrəvanla Qərb arasında münasibətlər mümkün qədər əlverişli olsun?

- Təəssüf ki, bu gün hansı həcmdə razılaşdırılıb, fərqi yoxdur. Bu, o demək deyil ki, sabah sülh müqaviləsi imzalanacaq. Çünki biz Paşinyanın qələbə qazanmadığı oyunda fiqurları necə çevirə bildiyinin bir neçə dəfə şahidi olmuşuq. İrəvan, gördüyümüz kimi, istədiyi vaxt, öz şıltaqlığından öz öhdəliklərindən imtina edə bilər. Ermənistanın baş naziri üçtərəfli bəyanatda üzərinə götürdüyü öhdəliklərdən artıq imtina edib, baxmayaraq ki, sənəddə onun imzası var və Rusiya ikinci Qarabağ müharibəsi zamanı 30 minlik erməni qoşun qrupunu tamamilə məhv olmaqdan xilas edib.

Zaman keçir və Paşinyan bundan istifadə edərək oyun qaydalarını dəyişir. Müqavilənin 99 faizini razılaşdırıla bilərsiniz, sonra o deyəcək: “Bağışlayın, biz heç nə imzalamayacağıq”. Sülh müqaviləsinin razılaşdırılmış bəndlərinin faiz komponentini mütləqləşdirməyə ehtiyac yoxdur. Bu heç nə demək deyil. Axı görünən nəticələr yoxdur: sərhədin delimitasiyası və demarkasiyasına başlanmayıb, minalanmış ərazilərin bütün xəritələri təhvil verilməyib, Ermənistanın qanunsuz silahlı qüvvələri Qarabağdan çıxarılmayıb, separatçıların silahlı təxribatları hər gün davam edir. Mən real siyasətin tərəfdarıyam.

Ermənistanda cəmiyyətin qisas tələb

məyə çalışdığını nəzərə alan Putin Ermənistan rəhbərliyinə kifayət qədər düzgün, lakin sərt diplomatik formada cavab verib.

- Eyni zamanda, Putin İrəvanın Moskvaya qarşı silsilə təxribatlarından sonra Rusiyanın Ermənistanla və şəxsən özünün Paşinyanla heç bir probleminin olmadığını bildirdi...

- Başa düşmək lazımdır ki, bu, prezidentin siyasi bəyanatıdır. Bu, onu deməyə əsas verir ki, biz açıq şəkildə Ermənistan rəhbərliyinin bizə qarşı nümayiş etdirdiyi düşmənçilik ritorikasına sadıq qalmayacağıq. Putin ictimaiyyət qarşısında düzgün danışdı və göstərdi ki, Rusiya Ermənistanın üzünə qapını bağlamır, əksinə, Rusiya-Ermənistan münasibətlərində heç nə dəyişmədiyini və Moskvanın hələ də bu respublikaya tərəfdaş kimi baxdığını açıqladı.

Amma Moskvanın Ermənistan ətrafındakı vəziyyəti həqiqətən necə qiymətləndirdiyini başa düşmək üçün Dmitri Kiselevin “Rossiya 1” kanalında son süjetinə baxmaq kifayətdir, bu, Kremlin İrəvana mesajıdır. Orada ictimai qiymətləndirmələr tamamilə fərqlidir. Ona görə də hər kəs hər şeyi mükəmməl başa düşür. Moskva çox gözəl anlayır ki, Paşinyan Qərbin oyuncağıdır və Ermənistanı Rusiyadan ayırmaq üçün alətdir. Yerevanın Rusiyaya qarşı bizim şahidi olduğumuz və

tut-mamasının əsas günahkarı kimi görülsün.

- İndiki vəziyyətdə Moskva Ermənistanın hazırkı rəhbərliyi ilə münasibətlərdə praktiki olaraq hansı taktikadan istifadə edəcək?

- Bağlı qapılar arxasında qərarlar Prezident Administrasiyası, Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi və digər idarə və xidmətlər tərəfindən birgə hazırlanır. İrəvan başa düşmürsə, deməli, yeni taktika lazımdır. Və burada sözdə “yumşaq güc” də vacibdir. Deyə bilərəm ki, bəzi bədnam rusiyalı blogerlər, tamamilə açıq-aşkar anti-Azərbaycançı, radikal meyilli, Rusiyanın Ermənistandakı bu çox “yumşaq gücünün” aktivləri kimi çıxış etsələr, o zaman bu istiqamətdə uğur qazana bilməyəcəyik. Bizə başqa personajlar lazımdır. Bunlar yox, erməni ziyalılarına, erməni ictimai rəyinə təsir etmək imkanı olan insanlar. Bu, ciddi vəzifədir, əks halda həll olunmasa, Ermənistanda ikinci Ukrayna alınacaq.

- Putinin bəyanatından əvvəl Ermənistanın anti-Rusiya addımları üçün Paşinyanın növbəti əsaslandırmaçıları var idi... Amma o qədər də inandırıcı deyil...

- Bu, yaxşı düşünülməmiş bir hiylədir, yoxsa çarəsizlikdən və ya tələbbürdən doğan axmaqlıqdır- bunu söyləmək çətindir. Necə oldu ki, xüsusi xidmət orqanları ona başa salmadılar ki, tutaq ki, Fransaya, Böyük

Britaniyaya, Amerikaya bağlı qapılar arxasında sədaqət andı içirsən, sənə nə mane olur? Lakin Moskvaya qarşı bu cür açıq hücumlar Ermənistanın xarici siyasət planının çox ciddi səhv hesablanmasıdır və nəticədə İrəvanın özünə zərbə vurdu.

Qarabağ Azərbaycanıdır. Orada müvəqqəti olaraq qeyri-qanuni separatçı rejim fəaliyyət göstərir, mahiyyətə əhalini girov saxlayır. Və çox güman ki, indiki siyasi vəziyyət Azərbaycanın tezliklə bütün Qarabağın nəzarətinə qayıtmasına kömək edəcək.

Amma mən şübhə etmirəm ki, yaxın gələcəkdə separatçıların, eləcə də Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin Azərbaycana qarşı silahlı hücumları, təxribatları davam edəcək. Ona görə də Azərbaycan çox güman ki, diplomatik işi hədəflənmiş cavab qüvvələri əməliyyatları ilə birləşdirməyə davam edəcək. Yol tikanlıdır, amma son nəticədə tarixin məntiqi dönməzdir və Ermənistanın buna müqavimət göstərməsi mənasızdır. Tarixi məntiq və siyasi proseslər baxımından erməni əhalisinin Azərbaycana reintegrasiyasından başqa yol və variant yoxdur.

- Ötən həftə Azərbaycan Prezidentinin Administrasiyası bəyan etdi ki, Bakı və İrəvan sülh müqaviləsinin 70 faizini razı-

edən bir hissəsi var və bu, yeni müharibənin yanacağına çevrilə bilər. Ona görə də Azərbaycan hər şeyə hazır olmalıdır, Ermənistanın hər hansı şıltaqlığına hazır olmalıdır. Bilirsiniz, necə deyirlər, xoş söz təsirlidir, silahla isə daha təsirlidir...

Rusiya üçün Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin həyata keçirilməsi, Cənubi Qafqazda nəqliyyat kommunikasiyalarının blokdan çıxarılması, Zəngəzur dəhlizinin reallaşdırılması vacibdir. Bu, Rusiyanın milli maraqlarına cavab verir. Bu, 2020-ci ilin noyabrında Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan liderləri üçtərəfli saziş imzalayanda Rusiya üçün aktual idi, indi Moskva üçün Transqafqazın blokunun açılması daha da vacib olub. Ona görə də hamı üçün müsbət nəticələr gözləyəcəyik.

- Rusiyanın Qarabağ ermənilərinə humanitar yardımı yenə də Ağdam-Xankəndi yolu ilə keçdi, baxmayaraq ki, separatçılar Rusiyadan gələn yük maşınına bir neçə gün “yaşıl işıq” yandırmadı.

- Əslində, mənə, bu, Qarabağ ermənilərinin Azərbaycanın hüquqi məkanına praktiki olaraq reintegrasiyası istiqamətində atılan ilk addımdır. Ağdam-Xankəndi yolu açıqdır. Bu, Qarabağın Azərbaycan olduğunu göstərir. Bütün nəticələri ilə. Azərbaycan isə bu məsələdə təzyiq göstərəcək.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

Yalqızam, yalqız...

Hamımızın aslı olduğumuz virtual həyat sizcə də yalnızlığımızın əsasını qoymayıb? Həyatımızı virtual müstəvidə yaşamağa başlayandan sosial yalnızlığımız da artıb. Virtual dünyanın ünsiyyət qatiline çevrilməsi bizim sosial çevrəmiş üçün də təhlükədir. Ətrafımızda canlı söhbət edə bildiyimiz, dərdləşəcəyimiz, sevincimizi bölüşəcəyimiz adam qalmadığının fərqindəsinizmi? Bütün dostlarımız virtual platformadadır, tanışlarımızla orada söhbətləşirik, səs atırıq, səs alırıq, görüntülü danışırıq, şəkil, mesaj, paylaşım...

Birlikdə canlı ünsiyyət zamanı müzakirə edəcəyimiz hər şeyi bir-birimizin "story"sində izləyib ya köks ötürürük, ya həsəd aparırıq, ya da sevinirik. Övladı, toyu olan, oğlu-qızı məktəbə, universitetə başlayan dost-tanışımıza qonaq gedib canlı-canlı təbrik etmək yerinə şəkil paylaşım diləklərimizi, təbriklərimizi yazırıq. Yoxsa küsər axı...

Ailə süfrələrində, dost məclislərində ruhən qidalandığımız anları xatırlayın. Üzbəüz ünsiyyət, canlı söhbət, real münasibətdən sonra rahatlanmış, dincəlməmiş hiss edir insan. Həm ruhən, həm mənən sakit həyatımız var. Qaçqaq, qovhaqov deyildi heç nə. 24 saat necə uzun idi, hər şeyi sığışdırırdıq içinə. Bir də indiki vəziyyətimizə baxın, 24 saat bizə yetmir, hər işimiz yarımçıq qalır, yeriməyi, dincəlməyi, gəzintiye çıxmağı unutmuşuq. İnkişaf, texnologiya nə verdi, nə aldı bizdən, hesabını etsək o bizə borclu

qalar.

Ünsiyyət vasitələri insanın mövcud olduğu tarixdən bu günə qədər həm də sosial təkamül hesab edilir. Poçt göyərçinləri, günəşin doğması və batması vaxtına uyğun vədələşmək, teleqraf, teleqram, faks, teletayp, məktub kimi ünsiyyət vasitələri, əslində, sosiallaşmanın ilkin nümunəsidir. Rabitə texnologiyalarının inkişafı ilə bu sahədə yenilik durmadan artdı və günümüzdəki texnologiya əjdahası – internet yarandı. Yarandı və bizi əsir aldı.

Rəqəmsal sistemə keçməzdən əvvəl ünsiyyət qurmaq üçün müəyyən vaxta ehtiyacımız var idi, əvvəl görüş təyin edirdik, sonra görüşür, sosiallaşırdıq. Həyat normal axarında idi, tələsmirdik, qaçmırdıq, yorulmurduq. Lakin indi bir neçə saniyə ərzində dünyanın istənilən nöqtəsindəki tanışımızla ünsiyyət qura bilirik, mesajla, adi zənglə, görüntülü zənglə və s. Texnologiya o qədər sürətlə inkişaf

edir ki, bəzən özümüz də onun sürətinə yetişə bilmirik. Ən son modelini aldığımız telefonun menyusunu öyrənməmiş yeni versiyası satışa çıxarılır, 2 ay əvvəl son versiyasını aldığımız televizorumuz yeni versiyası çıxan kimi gözümüzə düşür. Bu texnoloji yarışın fonunda həyatımız keçib gedir. Əvvəl texnoloji yenilikləri addım-addım izləyən bəzilərmiş indi bu qaçaqqaçdan yorulub hər şeyi həyatın axarına buraxırıq. Çünki gec də olsa fərqi deyil ki, yeni istehsal edilən hər texnoloji alət bizi normal həyatdan bir qədər də uzaqlaşdırır.

İnsanlar sosiallaşma ehtiyaclarını

və real həyatdakı ünsiyyətlərini rəqəmsal platformalara köçürdükdən sonra dostluq, qohumluq əlaqələri də müstəvi dəyişdi. Real həyatdakı münasibətlərimiz indi bir-bir sosial platformalara keçir. Başqa sözlə desək, sosiallaşmaq da zamanla rəqəmsallaşdı. Otaqdan otağa keçməyə ərinən, ailə üzvlərinə sözünü vatsapla deyən insanlara çevrildik.

Yalnızlığını gizləyən insanlarla doludur virtual dünya. "Baxın, nə qədər xoşbəxtik", "bu gün yenə çox xoşbəxtəm", "bu da bizim mehriban və kiçik ailəmiz", "mənim pişiyimlə olan kiçik dünyam", "bu mənim itim deyil, övladımdır və onunla çox xoşbəxtəm", "özümle vaxt keçirməyi sevirəm" tipli paylaşımaları əslində o insanların yalnızlıq haraylarıdır. Ailəsi ilə eyni süfrədə oturub başını telefonuna əyən insan düşüdü, əsir olduğu dünyanın təsirindədir. Xoşbəxt, sosial çevrəsinin məhəbbəti ilə bürünmüş, canlı ünsiyyət problemi olmayan insanın süfrədə, ən xoşbəxt olduğu anlarda telefon, sosial şəbəkə, paylaşım yadına düşmür çünki. Ailəsi ilə eyni süfrədə ikən canlı ünsiyyətin keyfinə varmayan, əlində telefon sosial şəbəkələrdə canlı açmaq dərdinə düşən insan sosiallaşmış, sadəcə virtual dünyadan asılı olduğunun fərqi deyil. Nə qədər çox paylaşım, o qədər çox yalnızlıq.

PS: "Smart Insights"-in məlumatlarına görə, hazırda dünyada 4,62 milyard sosial şəbəkə istifadəçisi var, aktiv internet istifadəçisinin sayı isə 5 milyarda yaxınlaşıb. İstifadəçilərin sayı artıqca insanların sosial şəbəkələrdə keçirdikləri vaxt da artır. Hesabata görə, insanlar gündə təxminən 2,5 saatını sosial platformalarda keçirirlər. Amma məncə bu 2,5 saat reallığı əks etdirmir, özünü və tanışlıqlarını analiz edin, biləcəksiniz.

P.S.S: İnsan təbiətdən nə qədər aralı düşsə sağlamlığından, psixologiyasından bir o qədər pay verməli olur. Nə qədər virtual həyat, bir o qədər yalnızlıq...

Lalə Mehralı

“Ermənistan özünü dünya birliyindən təcrid edir”

SIYASI EKSPERT ŞƏRH ETDİ

“44 günlük müharibədən sonra Azərbaycanla Ermənistan arasında aparılan danışıqlarda yeganə vasitəçi Rusiya idi”. Bunu SİA-ya açıqlamasında “Alyans” strateji araşdırmalar mərkəzinin sədri, siyasi ekspert Abutalıb Səmədov deyib.

Onun sözlərinə görə, Ermənistan və onun havadarları bu prosesə ATƏT-in Minsk qrupunu daxil etməyə çalışsalar da heç nəyə nail ola bilmədilər: “Yalnız Rusiya-Ukrayna müharibəsi başladıqdan sonra əvvəlcə Avropa Birliyi, sonra isə ABŞ bu prosesə aktiv müdaxilə imkanı qazandı. Qərb liderləri anladılar ki, Rusiyanın Ukrayna müharibəsində üzleşdiyi çətinliklər onu Cənubi Qafqaz bölgəsindən vurub çıxarmağa imkan verə bilər. Məhz Rusiyanın Ukraynada kifayət qədər problemlərlə üzleşməsi ABŞ və Avropa Birliyinə danışıqlarda təşəbbüsü ələ almaq imkanı verdi. Eyni zamanda, danışıqların mahiyyəti də dəyişdi və qısa müddətdə iki ölkə arasında “sülh sazişi”nin imzalanması istiqamətində söyləyər gücləndirildi. Bu gediş Rusiyanı qane etməsə də, onun bu prosesə mane olmaq imkanı müharibədən əvvəlki dövrlə müqayisədə o qədər də çox deyil. Əvvəl bəyanatlar verməklə bu sülh danışıqlarına mane olmağa çalışan Rusiya sonrakı dövrdə danışıqlar prosesində aparıcı mövqe tutmağa cəhdlər göstərməyə başladı. Hazırda sülh danışıqları Moskva və Vaşinqtonun rəqabəti şəraitində davam edir. Brüsseldə və Avropa Siyasi birliyi çərçivəsində aparılan danışıqlar mühüm əhəmiyyətə malik olsalar da, yardımçı xarakter daşıyırlar”.

Abutalıb Səmədov onu da bildirdi ki, ötən il “sülh sazişi”ni imzalamaq üçün münbit şərait yaranmasına baxmayaraq Ermənistanın tutduğu mövqe bu addımı atmağa imkan vermədi: “Hadisələrin gedişi razılaşmanın bu il imzalanmasını da sual altında qoyur. Ancaq həm münaqişə tərəfləri, həm də ABŞ və müttəfiqləri yaxşı anlayırlar ki, nə qədər Ukrayna müharibəsi davam edir və Rusiya bu prosesə aktiv müdaxilə edə bilmir, sülh razılaşmasını imzalamaq lazımdır. Çünki Rusiya-Ukrayna müharibəsinin necə başa çatacağını heç bir samballı ekspert söyləməyə cəsarət etmir. Ancaq Qərbin müəyyən dairələrində belə bir fikir formalaşmış ki, Ukraynanın işğal olunmuş bütün ərazilərini azad etməsi mümkün olmayacaq. NATO ofisinin rəhbərinin Ukraynanı işğal olunmuş torpaqları Rusiyaya güzəştə getməyə və bu şərtlə NATO-ya üzv olmağa çağırması bu münasibətin ifadə olunması kimi qiymətləndirilməlidir.

Davam edən Rusiya-Ukrayna müharibəsində kimin qalib gələcəyi kifayət qədər mübahisəli olsa da, bir məsələ aydındır ki, “sülh sazişi” mümkün qədər yaxın aylarda imzalanmalıdır. Əks halda, müharibədən qalib çıxacağı təqdirdə Rusiya bölgəmizdə hələ çox problemlər yaratmaqda və Azərbaycanın müstəqilliyi üçün yeni təhdidlər törətməkdə davam edəcək”.

Gülyana

“Ermənistan həm diplomatik, həm də hərbi müstəvidə məğlub olur”

“Ermənistan üzərinə götürdüyü öhdəlikləri heç bir zaman yerinə yetirməyib”. Bunu SİA-ya açıqlamasında hərbi ekspert, Tərxis Olunmuş Hərbçilərin Gəncləri Maarifləndirmə İctimai Birliyinin sərdi Emin Həsənlı deyib.

HƏRBİ EKSPERT MÜNASİBƏT BİLDİRDİ

Onun sözlərinə görə, hesab olunurdu ki, 2020-ci ilin 9-10 noyabr bəyanatından sonra Ermənistan üzərinə götürdükleri öhdəlikləri yerinə yetirəcək: “Təəssüflər olsun ki, Ermənistan heç bir öhdəlikləri yerinə yetirmədi. İlk dövr görüntü var idi, amma sonradan ard-arda təxribatlar törətdi və bu təxribatların da qarşısı Azərbaycan ordusu tərəfindən uqurla alındı. Azərbaycan dövləti Laçında sərhəd gömrük məntəqəsi qurdu. Torpaqlarımıza Azərbaycana ordusu nəzarət edir. Ermənistan həm diplomatik, həm də hərbi müstəvidə məğlub olur. Nə istədiklərini də bilirlər. Yəni, onlar Azərbaycan qanunlarına və beynəlxalq hüquqa tabe olmalı idilər və yaranmış fürsətdən istifadə edərək sülh müqaviləsini imzalamalı idilər. Amma əks proses baş verib və Azərbaycan dövləti onlara növbəti

dəfə ağır cəza verəcək. Bu cəza ağır olacaq və faktiki Ermənistanın mövcudluğu sual altına düşəcək. Çünki burada başqa yol qalmır. Azərbaycan beynəlxalq hüquqla onlara təkliflərini göndərib və təəssüflər olsun ki, Ermənistan bu şansı qaçırır. Ermənistan bunun əvəzində təxribatlar törətməklə məşğul olur. Yəni, ermənilər müxtəlif qanunsuz əməliyyatlar həyata keçirir. Ermənistan tərəfindən törədilən bütün təxribatların qarşısının alınması və ardıcıl məqsədyönlü tədbirlərin həyata keçirilməsi onu göstərir ki, həm diplomatik, hərbi və paralel bütün istiqamətlərdə işlər aparılır. Yaxın zamanlarda biz, ümumiyyətlə, bu münafişenin tamamlanmasının şahidi olacağıq”.

Gülyana

Tofiq Yaqublunu danışdıran Sorosun göstərişləridir

Rusiya prezidenti Vladimir Putin Paşinyandan qisasını almaq üçün açıqladığı andrəbadi sözlükdən Azərbaycanın dağıdıcı müxalif şəxsləri maksimum yaranmağa çalışırlar. Bir növ çərənəlmək üçün əllərinə mövzu düşüb. AXCP funksionerləri, “Milli Şura” təmsilçiləri bilmədiklərini, anlamadıklarını dilə gətirir, sosial şəbəkələrdə paylaşmalar edirlər. Sanki özlərini xalqa, dövlətə canıyanan olduqlarını göstərilir. Lakin xalq fikrindən daşındırmaq, ədalətli mövqeyindən çəkəndirmək mümkün deyil. Millətimize hər şeyi görür.

siyasətə giriş edə bilmirsənsə, Xankəndinə girə bilməzsən. Dövlət

maralarının qapısını bağlamışansa, Ağdam yolunun açılıb-qapanması nəyi dəyişəcək? NATO-nu söymək, ABŞ-a qarşı hansı uqurun təminatıdır?” Cəmil Həsənlı, Əli Kərimli, Gültəkin Hacıbəyli və digər trollar Ağdam-Xankəndi yolunun açılmasına qarşı çıxırlar. C.Həsənlı, Ə.Kərimli erməni revanşistləri kimi çıxışlar edib, “Laçın sərhəd keçid məntəqəsindən humanitar yüklərin daşınması təmin olunmasa, Azərbaycana beynəlxalq təzyiqlər artacaq” deyər hədələyici fikirlər səsləndirirlər.

Tofiq Yaqublu yerini dəyişir

T.Yaqublu cinayət törətmiş şəxsi öz ağılı ilə müdafiə etdiyini düşünərək, hər gün filan senator Qubad İbadoğlunun müdafiəsi ilə bağlı fikirlər səsləndirdi, filan beynəlxalq təşkilat Qubad bəyə azadlıq tələb etdi və bu kimi statuslar paylaşır: “Qubad bəyin qanunsuz həbsdən azad edilməsi ilə bağlı beynəlxalq təzyiqlər artır. Son bir gündə ona gələn beynəlxalq dəstək: “Rights2all” təşəbbüsü, Human Rights Watch, Crude Accountability, Amnesty Sweden, Amnesty Norwegian, People in Need, Publish What You Pay, Open Democracy və s.”.

Bu biçərə başa düşmür ki, əgər həmin beynəlxalq təşkilatlar Q.İbadoğlu ilə bağlı hansısa cizma-qara ilə çıxış edəblərsə belə, bu, BMT Təhlükəsizlik Şurasının tələbi deyil və ya Beynəlxalq İnsan Haqları Məhkəməsinin qərarı deyil. Sadəcə, sözügüdə təşkilatlar ictimai təşkilatlardır. Digər tərəfdən doğrudan da haqq-ədalət axtarışındasınızsa niyə güvəndiyiniz, arxalandığınız beynəlxalq təşkilatlar 30 il işğal altında olmuş torpaqlarımızın azad edilməsi ilə bağlı Ermənistanı çağırış etmədilər? 4 mindən çox insanımız hələ də itkindir. Nədən bir dəfə o təşkilatlar Ermənistanı ittiham edən hesabat yaymayıblar? Hətta BMT Təhlükəsizlik Şurası erməni işğalçı ordularının Azərbaycan ərazilərindən çıxarılması ilə bağlı 4 qətnəmə qəbul etsə də, həmin qətnəmələr kağız parçasından başqa bir işə yaramadı. Nəhayətdə, Azərbaycanın Müzəffər Ordusu Yenilməz Sərkərdə, Ali Baş Komandan, ölkə Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə o qətnəmələrin icrasını həyata keçirib, torpaqlarımızı işğaldan azad etdi. Söz yox ki, T.Yaqublu və digərləri bunu bilirlər. Sadəcə, müstəqil olmaları və dolanışqlarının müəyyən daxili və xarici qüvvələrin ayırdıqları maliyyə yardımlarından çıxdığından haqq işığına düz baxmaqda korluq edirlər.

T.Yaqublu Soros Fondunun Cənubi Qafqaz üzrə nümayəndəsi ilə, sadəcə, görüş xatirinə görüş keçirmədiyi şübhəsizdir. Müəyyən təlimatların yerinə yetirilməsi qarşılığında sorosçular T.Yaqubluya lazımi məbləğdə maliyyə dəstəyi göstərəcəkləri vədini veriblər. Ortada belə faktlar olduğundan əminliklə demək olar ki, T.Yaqublunu şər və böhtan xarakterli fikirlər səsləndirməyə Soros Fondunun təmsilçiləri məcbur edirlər. Əgər maliyyə dəstəyi göstərilməsə, T.Yaqublu susar və siyasətdən imtina edib, gedib bazarda, dükanda alverini davam etdirər.

İ.ƏLİYEV

Məlum olduğu kimi, Rusiya Qırmızı Xaç Cəmiyyətinin göndərdiyi bir TIR yük Ağdam-Xankəndi yolundan keçməklə erməni əhaliyə çatdırıldı. Bu, Bakının istəyinə uyğun olaraq Ağdam yolunun açılması baxımından vacib və uqurlu haldır. Lakin daha bir fakt budur ki, Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyətinin göndərdiyi yüklər bu gün də Xankəndiyə daxil olmayıb və həmin yol üzərində dayanıb.

Maraqlı məqamlardan biri də budur ki, Rusiyanın göndərdiyi TIR-ın Xankəndiyə hansı üsulla daxil olmasıdır. Daha dəqiq desək, quldur rejimin “rəhbərliyi” yardımın qəbul ediləcəyini açıqlasa da, Rusiyadan göndərilən TIR iki gün Bərdədə gözlədi, səbəb isə bir qrup erməni təxribatçının Ağdam yolunu bloklaşması idi. Lakin sentyabrın 12-də Rusiya TIR-ı Xankəndiyə daxil oldu. Erməni KİV-ləri isə yazdılar ki, guya “qara maskalılar” yolu bloklayanların üzərinə göndərib və onları ərazidən çıxarıblar.

Təbii ki, bu da qurulmuş ssenarinin tərkib hissəsidir. Çünki fakt budur ki, Ağdam yolunu bağlayan erməni təxribatçıları da, məhz separatçı rejim tərəfindən oraya yerləşdirib. Beləliklə, hər şey göz önündədir və bu, quldur rejimin uqursuz sirk tamaşasıdır. Rusiya yardımın keçidindən sonra erməni təxribatçıların yenidən yolu bloklaşması da sentyabrın 11-dən 12-nə keçən gecə baş verənlərin qurama tamaşa olduğunu kifayət qədər təsdiq edir.

Bakı daha gözləməyəcək!

Separatçılara, quldur rejimə qarşı hərbi müstəvidə antiterror əməliyyatların keçirilə biləcəyi artıq danılmaz tələbata çevrilməkdədir

Kremlin oyunu...

Rusiyanın məqsədi Laçın yolunun tedarük üçün açılmasıdır, lakin Bakının tələbini – Ağdam-Xankəndi yolunun açılması – yerinə yetirmədən bunun mümkün olmadığını da anlayır, nəticədə Kreml təxminən bu cür oyun qurur:

1. Quldur rejim Rusiya yardımını qəbul etməyə razılaşıb və yük Bərdəyə gətirilir.
2. Erməni təxribatçıları guya iki gün TIR-ın keçidinə “icazə vermir” və həmin əraziyə gələn “maskalılar” onları ərazidən uzaqlaşdırır, yardım keçir və Xankəndiyə çatır.
3. Bundan sonra isə təxribatçıları yenidən bloklayırlar.
4. Rusiya öz yük maşınının Ağdam yolundan keçidini təmin etdikdən sonra Bakıya “yolun açıldığı” mesajını ötürür, başqa tərəfdən isə sözügedən yoldan yükün qəbuluna qarşı çıxan separatçıların tərəfindən dayanır. Beləliklə, məqsəd Bakıdan Laçın yolunun da “yardım” üçün açılmasını istəməkdir.

Bakı hər şeyi görür və...

Söz yox ki, Bakı bu oyunbazlığı kifayət qədər aydın görür. Bu baxımdan da, Laçın yolu məsələsində iki prinsipial tələbini qətiyyətlə qüvvədə saxlayır.

1. Laçın yolundan daşınacaq yüklərə gömrük rüsumları mütləq tətbiq tələb olunacaq.
2. Əgər ki, BQXK bu yoldan gömrük rüsumlarının ödənməsi ilə yük keçirəcəksə, paralel şəkildə Ağdam yolundan da yük keçirməlidir.
3. Laçından yük keçirmək istəyən hər

hansı ölkə və ya yaxud təşkilat bu barədə Bakıya rəsmi məlumat verməlidirlər.

Bu realıq Laçın yolunun ümumiyyətlə açılmayacağı, yaxud Azərbaycanın irəli sürdüyü şərtləri çərçivəsində ilkin dövrdə açılma belə, bir daha əsas təminat yolunun Ağdam-Xankəndi marşrutu olacağı faktını ortaya qoyur, deməyə əsas verir. Sonrakı proseslər də, məhz bu qətiyyətli prinsip ətrafında davam etdiriləcək.

Azərbaycanın iki istiqamətdə hərəkət edə biləcəyi isə indidən məlumdur

Ancaq o da bəllidir ki, Rusiya prosesi separatçılar üzərindən tormozlamağa çalışır və bu cəhdlər göz önündədir. Ermənistan isə artıq beynəlxalq müstəvidə mənasızlaşan, zəif və gereksiz kampaniyasını davam edəcək. Bəzi Avropa və Qərbi ölkələri, məsələn, Fransa, Kanada kimi ölkələr bu məsələdə ermənilərə və quldur rejimə dəstək verəcəklər. Xankəndidəki separatçılar isə hər zamankı kimi “sona qədər müqavimət göstərmək” oyununu oynayacaqlar.

Fəqət, danılmaz həqiqətdir ki, son söz və qərar vermək gücü bilavasitə Bakıdadır. Azərbaycanın iki istiqamətdə hərəkət edə biləcəyi isə indidən məlumdur. Ağdam-Xankəndi yolundan Azərbaycan yükləri keçməyə və erməni əhəlisinə çatdırılmayana qədər heç bir yükün keçidinə icazə verilməyəcək. Sonda isə separatçılara, quldur rejimə qarşı hərbi müstəvidə antiterror əməliyyatların keçirilə biləcəyi artıq danılmaz tələbata çevrilməkdədir.

Afət Tahirqızı

Azərbaycanın rəsmi dövlət qəzeti olan "Azərbaycan" qəzeti 1918-ci ilin 15 sentyabrında nəşrə başlayıb. Bu gün 105 yaşlı olan mətbu orqanın ərsəyə gəlməsində Üzeyir Hacıbəyovun, qardaşı Ceyhun Hacıbəyovun böyük zəhməti olub. Azərbaycan qəzeti yarım əsrlik mübarizənin məhsulu idi. Ölkə aydınlarının, ziyahlarının, ölkəmizin adını qoymaq istədikləri bir mətbu orqan yaratmaq təkidi azərbaycançılıq ideologiyasının sözdə deyil, əməldə təzahürü idi. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasından sonra isə "Azərbaycan" adlı qəzetin nəşrə başlaması bu ideologiyanın baniləri üçün böyük yenilik idi.

105 yaşlı ustad: "Azərbaycan" Qəzeti

Addım-addım "Azərbaycan"ə

Respublikanın elan edilməsindən sonra hədəfdəki ilk məsələlərdən biri də rəsmi mətbu orqanın təsis edilməsi idi. Hələ iş çox idi, qəzetin büdcəsi hazırlanmalı, hökumətə təqdim edilməli, Gəncədəki mətbəə yenilənməli, işlək vəziyyətə gətirilməli, çap ləvazimatları alınmalı idi. Çətinliklərə baxmayaraq problemlər həll olundu. İlk nömrəsi sentyabrın 15-də Gəncədə işıq üzü görən "Azərbaycan" qəzetinin nəşri 6-cı nömrədən etibarən Bakıda davam etdi. İki dildə çıxan "Azərbaycan" qəzetinin 1920-ci ilin aprelin 27-ə kimi Azərbaycan dilində 443, rus dilində isə 438 sayı çap olundu.

Qəzetin partiya qəzeti olması barədə yayılan iddialar vardı və bu qəzetin yaradıcı heyətini narahat edirdi. Qəzetin baş redaktoru Üzeyir Hacıbəyov bu barədə yazdı: "Danışılar ki, "Azərbaycan" qəzeti guya "Müsavət" partiyasına məxsus firqəvi bir qəzet imiş. Bu fəqərə barəsində bunu bəyan etməyi lazım bilirəm ki, qəzetimiz partiya qəzeti deyildir. Azərbaycan qəzetinin məsləyi Vətən istiqlali yolunda çalışmaqdan ibarətdir".

Bütün aydınlar çiyn-çiyinə bir amal uğrunda

Dövrün aydınlarının böyük həvəsi, diqqəti, zəhməti hesabına "Azərbaycan" qəzeti öz ətrafında azərbaycançılıq ideologiyası üçün çalışan insanları toplayır. Adı Azərbaycan, əməli azərbaycançılığa xidmət olan bu qəzet dövrün bütün ictimai-siyasi hadisələri haqqında məqalələr dərc edir, dövlətin atdığı bütün addımlar barədə əhaliyə məlumat verir, yeni qurulmuş hökumətin ideyalarını və əməli addımlarını xalqa çatdırırdılar.

1919-cu ildə qəzetin redaksiya heyətində Məhəmmədəmin Rəsulzadə, Üzeyir bəy Hacıbəyov, Piri Mürsəlzadə, Rəhim ağa Vəkilov, Hənəfi Zeynallı, Rübəbə Tağızadə, Şəfiqə Əfəndizadə, Səhra Paşazadə, Mustafa bəy Vəkilov, Əbdül Əbdülzadə, Mirzə

Hadi, Hacıbrahim Qasimov, Məmmədali Sidqi Səferov, Şəfi bəy Rüstəmbəyli, Seyid Hüseyn Sadiq, Xəlil İbrahimov, Qədir Heydərov, Əli Yusifzadə, Məhəmməd Hadi Əbdüsellimzadə var idi.

1919-cu il yanvarından 1920-ci il aprelində "Azərbaycan" qəzetinin baş redaktoru Üzeyir Hacıbəyov olub. Qəzetdə onun çoxsayda baş (mənsət) məqaləsi, Azərbaycan parlamenti haqqında reportajları, teatr və musiqiyə həsr olunmuş tənqidi yazıları çap edilib. Məhz onun rəhbərlik etdiyi müddətdə qəzetin ətrafına çox saydı ziyalı, dövrün aydınları toplanıb ki, bu da qəzetdəki məqalələrin çeşidinə, zənginliyinə təsir edib. Daha sonra qəzetə Ceyhun Hacıbəyli, Xəlil İbrahimov, qəzetin rus variantına isə Səfi bəy Rüstəmbəyli baş redaktorluq edib.

Yenidən nəşr və 444-cü nömrə

27 aprel 1920-ci il həm müstəqil Azərbaycanın, həm də "Azərbaycan" qəzetinin son günü idi. Qəzet 443-cü nömrəsini oxuculara təqdim edib fəaliyyətini döndürdü.

1991-ci ildə Azərbaycanda rəsmi parlament qəzeti təsis edilərkən nəşri "Azərbaycan" adlandırmaq mümkün olmadı. Səbəbi isə Qarabağa Xalq Yardımı Komitəsinin bu adda nəşrinin olması idi. Ona görə parlamentin mətbu orqanına "Azərbaycan"la eyni dövrdə çıxan, onun redaktor və müəlliflərinin əməkdaşlıq etdiyi "Həyat" qəzetinin adı verildi. Lakin 440 nömrədən sonra, 23 sentyabr 1992-ci ildə Azərbaycan Respublikasının parlament orqanına öz tarixi adı "Azərbaycan" qaytarıldı.

Yenidən dərc edildə "Azərbaycan" qəzeti nəşrə "444-cü nömrə" yazdı. Zənnimcə, burada "Həyat"a qarşı ədalətsizliyə yol verildi. Qəzetin fəaliyyəti dövründə böyük zəhmətlə ərsəyə gəlmiş 440 nömrəsi "Azərbaycan" yenidən nəşr edildə diqqətə alınmadı. 444-cü sayında qəzetin baş redaktoru Mehman Cavadoğlu "72 illik ayrılıqdan sonra" başlıqlı yazı yazmışdı. 1 il sonra İsa Qəmbər Parlament sədrliyindən istefa verəndə Mehman Cavadoğlu da qəzetdən gedir. Yeni baş redaktor Əmir Mustafayev təyin edilir. O, 9 ilə yaxın bu qəzetə rəhbərlik etdi.

"Azərbaycan" yenə azərbaycançılıq uğrunda...

2002-ci ilin aprelindən indiyədək "Azərbaycan" qəzetinin baş redaktoru "Şöhrət" Ordenli əməkdar jurnalist Bəxtiyar Sadiqovdur. "Azərbaycan" qəzeti indi də Milli

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Fikir, söz və məlumat azadlığının, plüralizmin inkişaf etdirilməsi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

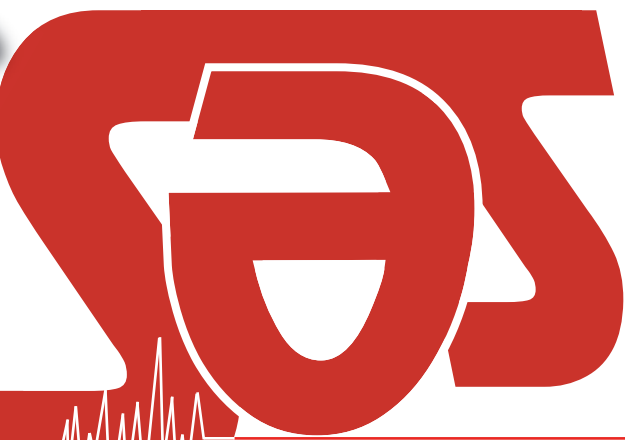
Məclisin orqanı, rəsmi dövlət qəzetidir. Qəzetin baş redaktoru həm də Milli Məclisin deputatıdır. Bəxtiyar Sadiqov mətbuatda küllüq vuraraq, pillə-pillə yüksəlib desək, yanlışdır. O, bir qəzetin ərsəyə gəlməsində keçilən hər bir proseduru buna görə yaxşı bilir.

Bakı Dövlət Universitetindən məzun olduqdan sonra 23 yaşlı Bəxtiyar "Azərbaycan" nəşriyyatının qəzet-jurnal sexində çeşidləyici işləyib. Daha sonra "Abşeron" qəzetində əvvəlcə korrektor, sonra müxbir, kənd təsərrüfatı şöbəsinin müdiri, redaktor müavini vəzifələrində çalışıb. 1986-cı ildən 1991-ci ilədək "Kommunist" qəzetində baş müxbir və kənd təsərrüfatı şöbəsinin müdiri işləyir. 1991-ci ildə yeni nəşrə başlayan "Həyat" qəzetinə dəvət edilir

və 1992-ci ilədək "Həyat" qəzetində zona müxbiri kimi fəaliyyət göstərir, sonra "Azərbaycan"ın müxbiri, şöbə müdiri olur. 2002-ci ilin aprelindən indiyədək "Azərbaycan" qəzetinin baş redaktorudur.

15 sentyabr qəzetin 105 illik yubileyidir. Qəzet milli mətbuatımızda çox imzalara meydan olub, söz verib. "Azərbaycan" qəzeti respublika tariximizlə yaşıddır və bu yolda Azərbaycanın keçdiyi bütün məşəqqətlərə şahiddir. Onun arxiv səhifələrində yatan materiallar Azərbaycanın tarixidir. Qəzetin, dövlətçilik uğrunda çalışan bütün kollektivini və baş redaktorunu yubiley yaşları münasibəti ilə təbrik edir, əsrdən çox tarixi olan qəzetə isə sonsuz nəşr arzu edirik.

Lalə Mehralı

Ekspert məsələyə aydınlıq gətirdi

“Magistr təhsili almaq şərt deyil”

“**M**agistratura təhsili – ali xüsusi təhsil pilləsi olaraq, ikinci pillə ali təhsildə müəyyən ixtisas üzrə tələbənin biliklərinin dərinləşdirilməsinə xidmət edir. Ali təhsil səviyyəsinin ikinci pilləsi olan magistratura ixtisaslaşma prosesində önəmli yer tutur”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında təhsil üzrə ekspert Kamran Əsədov deyib. Onun sözlərinə görə, əyani və qiyabi formasından asılı olaraq magistr təhsili minimum 2 il müddətində

Magistr təhsili almaq tələbənin ixtisas biliklərinin dərinləşməsində və professionallaşmasında vacibdir. Öz sahələri üzrə inkişaf etmək və mütəxəssis olmaq üçün tələbələr magistr təhsili alması əsaslı səbəblərdəndir. Bəzi tələbələr arzusu isə akademik fəaliyyətlə məşğul olmaq və universitetdə qalıb pedaqoq olmaqdır. Bu zaman tələbə mütləq şəkildə magistr təhsili almalı və daha sonra tələbə təzisini müdafiə etməlidir.

Bəzi hallarda isə tələbələr ixtisaslarını dəyişmək üçün magistr təhsili almaq istəyirlər. Buna səbəb isə çox zaman o olur ki, abituriyent vaxtı gənclər tələbə adını qazanmanın sevinci və həyəcanı ilə düzgün ixtisas seçimi edə bilmirlər. Bu halda isə ya ixtisas seçimini “balım hara uyğundursa o ixtisasa qəbul olum” düşüncəsi ilə, ya da çox təəssüf ki, bəzən valideynlərinin təzyiq və ısrarı ilə, onların istədikləri ixtisasa qəbul olub təhsillərini

davam etdirirlər. Bu zaman isə bakalavr təhsillərini bitirib öz istədikləri ixtisasa uyğun olaraq üçün magistr təhsili alırlar. Bakalavriat təhsili başa çatmış şəxslər ali təhsilli adlanır. Bakalavriatı bitirən məzunlara “bakalavr” ali peşə-ixtisas dərəcəsi verilir. Bakalavriat təhsili almış məzunların əmək fəaliyyəti sahəsi elmi-tədqiqat və ali təhsil müəssisələrində elmi-pedaqoji fəaliyyət istisna olmaqla, bütün digər sahə

lari əhatə edir. Magistratura təhsili ixtisaslaşmalar üzrə hər hansı ixtisas sahəsinin elmi-tədqiqat və ya peşəkar məqsədlər üçün daha dərinlən öyrənilməsinə nəzərdə tutulur və məzunlara peşəkar fəaliyyətlə, elmi tədqiqat və elmi-pedaqoji işlərlə məşğul olmaq hüququ verir.

Bu gün elm sahəsində çalışanların əksəriyyəti, yaşlı nəslin nümayəndələridir. 30-32 yaşında olan bir şəxs demək olar ki, elmə maraq göstərmir. Hesab edirik ki, gənclərin elmə maraq göstərməsi üçün stimullaşdırıcı tədbirlər görmək lazımdır. Hazırda bəzi statistiklərə görə, Azərbaycanın ali məktəblərində bakalavr səviyyəsində 157 mindən artıq, magistratura səviyyəsində 13 mindən artıq, orta ixtisas təhsili müəssisələrində 51 mindən artıq tələbə təhsil alır”.

Səbinə Hüseynli

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseynov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

Qriplə koronavirusa eyni anda yoluxmaq nələrə səbəb ola bilər?

“**Q**rip və koronavirus hər ikisi əsasən yuxarı tənəffüs yollarında iltihabi prosesə səbəb olan, daha çox payız və qış aylarında rast gəlinən virus infeksiyalarıdır. Hər ikisində də bənzər əlamətlər qeyd olunur və yoluxma yolları eynidir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında mütəxəssis pediatri Yüksel Hüseynli deyib.

HƏKİM AÇIQLADI

Pediatri bildirib ki, koronavirusda klinik gedişat daha kəskin olub, əsasən, tənəffüs yollarında, ağciyərlərdə daha kəskin iltihab törədir, xəstələrdə tənəffüs çatışmazlığı, nəfəsalmada çətinlik qeyd edilir: “Əlavə olaraq ishal, ürəkbulanma, iştahsızlıq, qoxubilmə qabiliyyəti itməsi də ola bilər. Mövsümlə əlaqədar olaraq, hər ikisinə də rast gəlinə bilər ki, bu da əsasən kollektiv mühitdə işləyən, geniş ailələrdə yaşayan, kütləvi nəqliyyatdan çox istifadə edən insanlarda ola bilər.

Eyni vaxtda yoluxma xəstəliyin klinik gedişatını ağırlaşdırır ki, bu da immun sistemi zəif olan, şəkərli diabet kimi xronik xəstəliyi olan, onkoloji xəstəlikdən əziyyət çəkən şəxslərdə, yaşlılarda və körpə uşaqlarda ciddi təsir edir.

Hər iki xəstəliyin klinik gedişatı birləşib superinfeksiyalanmaya səbəb olur. Məktəb və universitetlərin açılması, havaların soyuması ilə bağlı iş yerlərində qapalı yerə uzun müddət qalma yoluxmanı artıracağı üçün olduğunuz otağın havasını tez-tez dəyişin. Gündə bir neçə dəfə sabunla əllərinizi təmiz yuyulmasına diqqət edin, əllərinizi ağzınıza toxundurmayın və xəstə insanlarla yaxın təmasdan çəkinin. Bu şəkildə özünü xəstəliklərdən qorumuş olarsınız”.

Ayşən

tədris olunur: “Əminliklə deyə bilərəm ki, ali təhsil almaq hər bir fərdin həyatında mühüm rola malikdir. Şəxsin bilik və bacarıqlarının formalaşmasında və potensialının ortaya çıxmasında əvəzsiz rolu vardır. 4 illik bakalavr təhsili müddətində fərd özünü daha yaxından tanıyır, həqiqi istəkləri və potensialı ortaya çıxır.

Magistratura dərəcəsi ali təhsili tamamlamaq imkanı əldə etmək və sektorda öz elmi işlərinizlə adınızdan bəhs etdirmək deməkdir. Əslində çoxu magistratura təhsilini boş saysa da, iş yerlərinin əksəriyyətində vəzifə və maaş artımı üçün ali təhsil önəmli rol oynayır. Hətta ölkəmizdə elə iş vakansiyaları var ki, şərtlərində ali təhsil kriteriyası belə mövcuddur. Düzdü, magistr təhsili almaq şərt deyil, amma gələcək üçün vacibdir. Hətta bakalavrdə yarımçıq öyrəndiklərimizi magistr təhsili zamanı möhkəmləndirmək şansı əldə edirik. Bundan əlavə magistr təhsili zamanı bir neçə fəlsəfə üzrə elmlər doktoru üzrə dərəcəsi olan müəllimlərdən dərslər alırıq və dünyada inkişafın əsası olan elmi fəaliyyət üçün onlardan məsləhət alırıq.

Son illərin statistikasına da nəzər yetirək, günümüz tələbələrini demək olar ki, yarısı xaricdə magistr təhsil almağa üz tuturlar. Buradakı ən vacib səbəb isə xaricdə təhsilin yüksək səviyyədə tədris olunmasıdır. İstər təhsilin yüksək səviyyədə olması, istərsə də tədrisin müasir texnologiya ilə savadlı və peşəkar pedaqoqlar tərəfindən təşkil olunması azərbaycanlı tələbələrin xaricdə təhsilə üz tutmasına səbəb olur.

lari əhatə edir. Magistratura təhsili ixtisaslaşmalar üzrə hər hansı ixtisas sahəsinin elmi-tədqiqat və ya peşəkar məqsədlər üçün daha dərinlən öyrənilməsinə nəzərdə tutulur və məzunlara peşəkar fəaliyyətlə, elmi tədqiqat və elmi-pedaqoji işlərlə məşğul olmaq hüququ verir.

Bu gün elm sahəsində çalışanların əksəriyyəti, yaşlı nəslin nümayəndələridir. 30-32 yaşında olan bir şəxs demək olar ki, elmə maraq göstərmir. Hesab edirik ki, gənclərin elmə maraq göstərməsi üçün stimullaşdırıcı tədbirlər görmək lazımdır. Hazırda bəzi statistiklərə görə, Azərbaycanın ali məktəblərində bakalavr səviyyəsində 157 mindən artıq, magistratura səviyyəsində 13 mindən artıq, orta ixtisas təhsili müəssisələrində 51 mindən artıq tələbə təhsil alır”.

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
**Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.**

Şəhadətnamə: № 022492
http://www.ses-news.az
http://www.sesqazeti.az
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 4000